

En relation mellan två personer

– En studie om förskollärares arbete
med små barns anknytning

Grund
Pedagogiskt arbete

Emma Carlsson
Elisabeth Nyberg

2018-FÖRSK-G133

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryt utbildning för pedagogiskt verksamma

Svensk titel: En relation mellan två personer – En studie om förskollärares arbete med små barns anknytning

Engelsk titel: The relationship between two persons – A study about preschool-teachers work with young childrens attachment.

Utgivningsår: 2018

Författare: Emma Carlsson och Elisabeth Nyberg

Handledare: Anita Eriksson

Examinator: Kristina Bartley

Nyckelord: Anknytning, anknytningsmönster, anknytningsbeteende, trygghet, småbarn, förskollärare, inskolning, attachment.

SAMMANFATTNING

Bakgrund

På förskolan befinner sig små barn en stor del av sin tid i tidig ålder då deras anknytningsmönster skapas. Således är denna tid viktig för deras anknytning.

Syfte

Syftet med denna studie är att skapa en större uppfattning om förskollärares erfarenheter av att arbeta med små barns anknytning i förskolan.

Metod

För att kunna behandla syftet har fem öppna halvstrukturerade intervjuer genomförts med fem olika förskollärare från olika förskolor. Empirin har tolkats utifrån John Bowlbys anknytningsteori.

Resultat

Studiens resultat visar att förskollärarna har goda kunskaper kring små barns anknytning på förskolan. Förskollärarna kan inte benämna några specifika anknytningsmönster men behärskar att förklara olika anknytningsrelaterade beteenden som barnen uppvisar. Studiens resultat visar också att alla förskollärarna har samma strategier för att skapa förutsättningar för trygga barn på sina avdelningar på förskolan. Några av de strategier som förskollärarna nämner är lyhördhet, närvaro samt påvisat intresse för barnen. Förskollärarna är medvetna om att trygga vårdnadshavare också ger trygga barn. För att förskollärarna ska vinna vårdnadshavarnas förtroende, och därmed trygghet, har de rekommenderat olika typer av inskolningar som gynnar trygghet, då främst den föräldraaktiva inskolningen. Under denna typ av inskolning har förskollärarna sett goda resultat på barns anknytning. För de vårdnadshavare som är oroliga över sina barn har förskollärarna förklarat att de bland annat sänt bilder och filmer på barnen under dagen som leder till tryggare vårdnadshavare som i sin tur ger trygga barn.

Förord

Vi vill formulera ett stort tack till alla förskollärare som deltagit som respondenter i vårt examensarbete. Utan eran medverkan hade vi inte fått fram så goda resultat. Vi vill också tacka vår enastående handledare Anita Eriksson som varit till stor hjälp i framskrivandet av vårt examensarbete.

Till våra familjer, nära och kära, ett STORT tack! Ni har stöttat oss när det har varit tufft, ni har haft stor förståelse när vi arbetat med vår uppsats och vi är evigt tacksamma för det.

Tack utbildningen för många nya lärdomar, för nya vänner och för en ny titel. Det är med stolthet och glädje vi avslutar vår utbildning. Tack Högskolan i Borås och Campus i Värnamo. Ett extra tack till Helena Pokka som tidigt i utbildningen inspirerade oss till att skriva om anknytning i vårt examensarbete.

Sist men inte minst så hade vi definitivt inte klarat av att slutföra uppsatsen om det inte vore för vårt fantastiska samarbete. Trots motgångar under tiden har vi funnits där för varandra. När den ena har varit svag har den andra varit stark. Två främlingar som kom att bli bästa vänner för livet. Det har varit en tid med mycket skratt, tårar, svett, stress, skrik och fågelholkskänsla men framförallt en underbar tid med många härliga samtal, måltider under alla dess tider på dygnet, goda drycker och minnen för livet. Tacksam för denna tid tillsammans med dig!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
Syfte.....	2
Frågeställningar.....	2
BAKGRUND OCH TEORETISKT UTGÅNGSPUNKT	3
Anknytningsteorins framväxt.....	3
Främmandesituation.....	3
Anknytningssystem.....	4
Anknytningsmönster.....	4
Trygg.....	5
Otrygg.....	5
Otryggt undvikande.....	6
Otrygg ambivalent.....	6
Otrygg desorganiserad/desorienterad.....	6
Icke-anknytningar.....	7
Arbetsmodeller.....	7
Anknytning i förskolans styrdokument.....	7
Förskolläraernas roll som kompletterande anknytningsperson.....	8
Vårdnadshavarnas förtroende för förskolläraren som kompletterande anknytningsperson.....	9
Inskolningsalternativ.....	10
Hämtning och lämning.....	11
METOD	12
Vetenskapsteoretiska perspektiv.....	12
Metodval.....	12
Urval av förskollärare.....	12
Reliabilitet och validitet.....	13
Forskningsetik.....	13
Genomförande.....	14
Analys/bearbetning.....	14
RESULTAT	16
Förskolläraernas uppfattningar om små barns anknytning.....	16

Genusperspektiv i relation till anknytning	18
Förskollärares strategier för att knyta an	19
Trygga vårdnadshavare ger trygga barn.....	22
Förskollärares uppfattning om hur barnen knyter an vid inskolning	23
Olika typer av inskolning	25
Resultatsammanfattning.....	26
DISKUSSIONER	28
Resultatdiskussion	28
Förskollärares uppfattning om små barns anknytning.....	28
Förskollärares strategier vid arbete med små barns anknytning.....	29
Förskollärares inskolningsrekommendationer för att öka förmågan för anknytning	30
Genusperspektiv i relation till anknytning	31
Metoddiskussion.....	31
Didaktiska konsekvenser.....	32
Vidare forskning.....	33
REFERENSER	- 1 -
BILAGA 1	- 4 -
Missivbrev.....	- 4 -
BILAGA 2.....	- 5 -
Intervjufrågor.....	- 5 -
BILAGA 3.....	- 6 -

INLEDNING

Tidigt under vår utbildning på Högskolan i Borås föreläste Helena Pokka¹ om anknytning och dess betydelse för barns utveckling. Vårt intresse för anknytning väcktes efter föreläsningen och vi diskuterade fram redan då att vårt examensarbete skulle handla om anknytning på något sätt. I dagens samhälle är det vanligt att barn börjar på förskolan i tidig ålder då vårdnadshavarna ofta behöver arbeta, de har således inte möjlighet att ta hand om sina barn under arbetstid. För det mesta har barn i ettårsåldern ingen talförmåga och somliga kan fortfarande inte gå (Killén 2015, s. 15). Vidare belyser Killén att barn i denna ålder är i en känslomässig fas i livet där anknytningsmönstret² börjar utvecklas. Således leder det oss in på vikten av att göra denna studie. Vi har båda arbetat med barn i ålder ett till tre år och har själva sett hur viktigt det är för barnen att känna sig trygga på förskolan och att det framförallt är av vikt att förskollärarna knyter an till barnen på avdelningen. År 2015 var det 493 600 inskrivna barn på förskolan i Sverige, varav 48 procent var ettåringar och antalet flickor och pojkar var jämbördig enligt Tallberg Broman (2017, s. 27). Detta visar att studien är högst relevant då antalet små barn är så högt i förskolan. I småbarnsåldern³ är barn beroende av vuxna och de behöver ett känslomässigt och kroppsligt välbefinnande, vilket innebär att förskollärarna blir viktiga anknytningspersoner till barnen (Harju och Tallberg, Broman 2013, s. 80). Barnen behöver få en trygg tillvaro på förskolan genom vuxnas närvaro där de ger barnen en stöttande hand i ryggen och en trygg famn att sitta i (Broding och Hylander 2012, s. 43). Vi upplever att barn i småbarnsåldern har ett större behov av fysisk närhet samt behöver de kunniga förskollärare i sin omgivning och således blir vi nyfikna på att skapa en uppfattning om hur förskollärare arbetar med småbarns anknytning på småbarnsavdelningar i förskolan. Broberg, Hagström och Broberg (2013, ss. 38–39) menar att de yngsta barnen som börjar på förskolan ofta aktiverar sitt anknytningssystem, det vill säga när barnet söker tröst, trygghet eller lugn i situationer där oro uppstår. Broberg (2013, s. 86) och Hagström (2016, s. 105) förklarar att begreppet anknytning hänför sig till starka känslomässiga band som uppstår mellan två personer och att anknytningsrelationer ingår i ett större sammanhang, så som förskolan, släkt och vänskapsrelationer. Vidare beskriver Hagström (2016, s. 105) att anknytningen är relationsspecifik⁴ och det är fullt möjligt för barn att få en trygg anknytningsrelation till en pedagog som är pålitlig, lyhörd och hjälper barnet i olika anknytningssituationer. I *Läroplan för förskolan* (Lpfö 98 rev. 2016, s. 5) belyses vikten av personalens förmåga att både samspela och förstå barnen, så att vistelsen i förskolan blir ett stöd för både barnet och vårdnadshavarna. Vidare i läroplanen står det att förskolan ska erbjuda en trygg omsorg där verksamheten ska utgå samt utformas efter barnets behov. Broberg, Hagström och Broberg (2013, s. 33) är av samma uppfattning och skriver att anknytningsteorin handlar om både samspel och omvårdnad vilket innefattar förskollärarens kompetens att beskydda, trösta samt stödja barnens behov. Slutligen kom vi fram till att vårt intresse hamnade på att skapa oss en större uppfattning om hur förskollärare arbetar med små barns anknytning i förskolan och det ligger i fokus för denna uppsats.

¹Helena, Pokka. Anknytning i teori och praktik. Campus Värnamo, 2016-02-19

²Trygg, otrygg ambivalent, otrygg undvikande eller otrygg desorganiserad.

³Barn i ett till tre års ålder.

⁴Barn utvecklar olika anknytning till olika personer, beroende på vilken hjälp barnet får.

Syfte

Syftet med denna studie är att skapa en större uppfattning om förskollärares erfarenheter av att arbeta med små barns anknytning i förskolan.

Frågeställningar

- Vilka uppfattningar har förskollärarna om små barns anknytning?
- Vilka strategier beskriver förskollärarna att de använder sig av när de arbetar med små barns anknytning?
- Vilken typ av inskolning rekommenderar förskollärarna till vårdnadshavarna för att få barnen trygga i gruppen?

BAKGRUND OCH TEORETISKT UTGÅNGSPUNKT

Då syftet med uppsatsen är att skapa en större uppfattning om förskollärares erfarenheter av att arbeta med små barns anknytning i förskolan, behandlas i bakgrundsavsnittet det teoretiska ramverk som ligger till grund för anknytningsteorin med fördjupning i förskollärarens roll och hur förskolläraren arbetar utifrån de styrdokument som omgärdar den kommunala förskolan. Vidare berörs också vårdnadshavarnas förtroende till förskollärarna samt hur hämtning och lämning av barn påverkar barnets anknytning.

Anknytningsteorins framväxt

I början av 1940-talet genomförde John Bowlby ett forskningsprojekt åt WHO⁵ där syftet var att skapa en bättre tillvaro för föräldralösa barn.⁶ Detta kan sägas utgöra startpunkten för vad som senare kom att bilda forskningsområdet kring små barns anknytning. I studien framkom det att barn mellan ett till tre år för illa av separation ifrån sina vårdnadshavare. Ilskan och sorgen som barnen visade vid separationen sågs som ohälsosam och Bowlby noterade att barnens välmående förbättrades i samband med återföreningen med sina vårdnadshavare. Bowlby började härigenom intressera sig för negativa effekter av barns separation från sina närmaste och påbörjade ett nytt forskningsprojekt tillsammans med Mary D. Salter Ainsworth på 1950-talet. Forskningsprojektet berörde negativa effekter på barnets personlighetsutveckling på grund av otillräcklig modersvård under barnets första levnadsår. Detta projekt resulterade i fortsatt utveckling av anknytningsteorin (Bowlby 2010, ss. 44–45). Anknytningsteorin har herefter lyfts fram som ett viktigt forskningsområde när det kommer till barn och vuxnas förhållande till omsorg, närhet och beskydd (Broberg, Hagström och Broberg 2013, s. 33). Inom ramen för anknytningsteorin har olika begrepp och modeller gällande anknytning arbetats fram. Vi kommer i denna uppsats närmare presentera och förklara begreppen främmandesituation, anknytningssystem, anknytningsmönster och arbetsmodell. Dessa begrepp kommer vi också att använda oss av i analysen av vår insamlade data.

Främmandesituation

Ainsworth bidrog genom sin forskning med kriterier för de vuxnas samt vårdnadshavarnas uppfattning och tolkning om hur de besvarar de signaler som barnet sänder ut (Bowlby 2010, ss. 12–13). Under Ainsworths studier i ämnet blev hon träffad av hur barn började utforska sin omgivning med modern som en trygg punkt så fort de blev rörliga. Nästan alla barn över åtta månader som haft en stabil modersgestalt att utforska sin omgivning utifrån, utforskade och återvände med jämna mellanrum. För de barn som utforskade sin omgivning och samtidigt insåg att modern var frånvarande, blev de organiserade utflykterna mindre påtagliga och upphörde. Som resultat av dessa erfarenheter med spädbarn framkommer att en kärleksfull moder ger barnet en trygg bas utifrån de utflykter som de kan återvända till om oro uppstår. Detta begrepp har blivit avgörande för förståelsen av hur en känslomässigt stabil person utvecklas och fungerar livet ut (Bowlby 2010, ss. 68–69).

I ett projekt i Baltimore studerade Ainsworth närmare barns beteende i ettårsåldern vilket resulterade i beskrivningar av flertalet individuella varianter av beteenden. Observationerna grundade sig på barnens utforskande av sin omgivning, anknytningsbeteende och på balansen

⁵Världshälsoorganisationen.

⁶Projektet resulterade i rapporten Modern och barnets själsliga hälsa (eng: *Maternal care and mental health*).

dem emellan, både i hemmiljö med sin moder och i främmande testsituationer. Under barnens första levnadsår observerade Ainsworth många barn genom långvariga observationer var tredje vecka i barnens hem och hon kunde då se den känslomässiga och beteendemässiga utvecklingen samt barnets tidigare upplevelser av moders omvårdnad. De resultat som framgick visade på att det fanns stora likheter mellan hur barnen beter sig hemma och i främmande testsituationer, med eller utan sin mor. De beteenden som kunde utläsas genom observationerna, såväl hemma som i testsituation, kunde delas upp i tre huvudgrupper utifrån två kriterier. Det första kriteriet visade på hur mycket eller lite barnen utforskade sin omgivning med eller utan sin mor och det andra kriteriet visade på hur modern behandlades av barnet när hon är närvarande, när hon lämnar och kommer tillbaka (Bowlby 2010, ss. 69–70). Denna metod används inom utvecklingspsykologisk forskning runt om i världen (Broberg 2000, s. 25).

Anknytningssystem

Killén (2015, s.31) skriver att anknytningssystemet sätts igång när ett barn hamnar i hotfulla, stressade eller obehagliga situationer. Hos de små barnen, i åldern ett till tre år, aktiveras anknytningssystemet oftare än vad det gör hos de äldre barnen då de inte förstår och lärt sig så mycket än menar Hagström (2016, s. 103). Vidare menar Hagström att barnen oftare blir rädda och ledsna, så de vuxna behöver finnas tillhands och hjälpa barnen då barnet inte själv kan reglera sina känslor. Vid de obehagliga situationerna reagerar barn olika och deras beteende skiljer sig åt. Bowlby (2010, s. 50) belyser hur individer visar olika typer av beteende när de är rädda, utmattade eller sjuka och detta tillvägagångsätt använder de sig av för att nå eller bibehålla sin anknytningsperson. Vidare menar Bowlby att ett barns anknytningsbeteende är mest framträdande i tidig ålder men det kan komma till uttryck under en individs hela livstid, exempelvis i en nödsituation men vid andra tillfällen är beteendet inte så tydligt. Dessa beteenden delas in i så kallade anknytningsmönster som antingen är otrygg eller trygg. När anknytningssystemet sätts igång söker sig barnet aktivt till sin anknytningsperson (Broberg (2007, s. 311). Den som vill bli anknytningsperson till ett barn kan bli det oavsett vilken relation barnet har till sina vårdnadshavare. Det handlar enligt Broberg, Hagström och Broberg (2013, s. 56) om att ägna den tid och omsorg barnet är i behov av. Innebörden av detta är att exempelvis förskollärare kan komma att bli barnets kompletterande anknytningsperson. Bowlby (2014, s. 147) framhäver att ett typiskt samspelsmönster mellan förälder och barn utifrån en trygg bas är när barn upp till tre års ålder börjar utforska miljön runtomkring sin anknytningsperson och anknytningspersonen reagerar positivt på anrop då oro uppstår. Efter det att barnet är tre år kan avståndet utökas till halva och till och med hela dagar utan att barnet känner oro efter sin anknytningsperson. Broberg (2007, s. 176) lyfter vidare fram att anknytningssystemet har en nära koppling till rädslosystemet och således har många små barn svårigheter att bli lämnade i främmande miljöer med främmande personer när de exempelvis lämnas på förskolan.

Anknytningsmönster

Ainsworth observerade och forskade kring barn i deras hem och i testsituationer som rörde separation och hur det påverkade barnet. Detta resulterade i de anknytningsmönster som beskrivs nedan (Bowlby 2010, ss. 69–70). Barnets anknytningsmönster kan ses som ett språk som berättar hur barnet har blivit behandlat och hur de upplever sin omsorgssituation (Killén

2015, s. 33–40). Vidare beskriver Killén att pedagogerna⁷ observerar barnen vid hämtning och lämningsstillfällen på förskolan och att det är då barnen visar sina anknytningsmönster. Bowlby och Ainsworth menar att anknytningen är de personliga emotionella relationerna mellan barn och vuxna livet ut, samt att anknytningsmönstret bidrar till barns utveckling (Commodari⁸ 2013, s. 123). I förskolan anses personalen besitta mer kunskaper om anknytningsmönster än många andra yrkesgrupper (Killén 2015, s. 31).

Trygg

En trygg anknytning förklarar Killén (2015, ss. 33–40) lägger grunden för en god mental hälsa och gör att barnen klarar av olika svårigheter och utmaningar under uppväxten samt i vuxenlivet. Har vårdnadshavarna klarat av att tolka sitt barns signaler genom att vara känslomässigt förutsägbara, lyhörda, tillgängliga och kunnat leva sig in i barnets upplevelser menar både Killén (2015, ss. 33–42) och Bowlby (2014, s. 149) skulle kunna leda till att barnet får en trygg anknytning. Bowlby (2014, s. 34) förklarar att vårdnadshavarna ska fungera som en trygg bas åt barnen där de kan utforska sin omgivning ifrån men samtidigt återvända till utan att känna sig bortstött. Barn som har detta anknytningsmönster, känner sig både önskade, värda, älskade och kompetenta samt så upplevs världen som en trygg plats att vara på. Forskning som har gjorts från Sverige visar att sextio till sjuttio procent av alla spädbarn utvecklar en trygg anknytning till åtminstone en av vårdnadshavarna (Hwang och Nilsson 2011, s. 183). Vidare uttrycker Killén att de har lättare att utveckla vänskap för att de är mer positiva och empatiska och vänskapen är mer harmonisk med respons och mindre kontrollerande än vänskap mellan barn med en otrygg anknytning. Ahnert, Pinquart och Lamb⁹ (2006, s. 665) beskriver vidare att flickor har lättare än pojkar att få en trygg anknytning till en omsorgsgivare under småbarnsåldern. De menar också att när barn kommit förbi småbarnsåldern får både pojkar och flickor ett större intresse för att socialisera sig med kamraterna än med omsorgsgivaren vilket leder till att barnen skapar små kamratgrupper. Broberg (2007, s. 183–184) poängterar att det inte finns några grunder för att barn som är ifrån sina vårdnadshavare korta stunder under dagen påverkas negativt. Har barnet som lämnats en trygg anknytning till sina vårdnadshavare förstår barnet relativt snabbt att vårdnadshavarna återkommer och är då nöjd med att bli lämnad hos den kompletterande omsorgsgivaren.

Otrygg

Barn som har ett otryggt anknytningsmönster beskriver Broberg (2007, ss. 183–184) har svårare att bearbeta separationen från vårdnadshavaren än trygga barn. Förskolebarn med ett otryggt anknytningsmönster söker oftast efter fysisk tröst så som att sitta i knä, få en klapp på axeln eller att en kram av förskolläraren, medan de trygga barnen söker känslomässig närhet där förskolläraren talar med barnet om dess känslor samt att förskolläraren är lyhörd och närvarande. Däremot går det att se i den otrygga anknytningen hur barn utvecklar strategier och mönster för att få så bra tillgång som möjligt till sina vårdnadshavare men det finns en risk för att barnen får problem senare i livet. Orsaken till detta kan vara att omsorgsgivaren inte har stöttat sitt barn i barnets utforskande eller lugnat barnet som upplevt en stressande

⁷All personal som arbetar på avdelningen.

⁸Sökt via Eric ProQuest, sökord som använts är attachment, preschool, children

⁹Sökt via Eric ProQuest, Sökord som använts är attachment small children caregivers

situation (Killén 2015, s. 33–40). Det finns också vissa miljöomständigheter som kan påverka anknytningen negativt nämner Broberg (2007, ss. 313–314) när exempelvis barn under tre år träffar sina vårdnadshavare så sällan att möjligheten för anknytning inte finns samt att barnet inte ges möjlighet att spendera nätterna tillsammans med sin primära anknytningsperson.

Otryggt undvikande

När det handlar om ett otryggt undvikande mönster hos barn så trycker de gradvis undan sitt anknytningsmönster och visar inte sina känslor. Barnet visar knappast sitt anknytningsmönster när hotade situationer uppstår, exempelvis när barnet blir lämnat utan uppsyn. Barnet fokuserar då på andra saker eller utforskar platsen hen befinner sig på istället. Barn som är otryggt undvikande kan oftast upplevas som självständiga men i själva verket har barnet lärt sig att inte uttrycka sina känslor då de är rädda att distansen ökar ännu mer från vårdnadshavaren. På så vis stöter barnet bort negativa känslor och söker därför inte tröst (Killén 2015, ss. 35–36). Barn med undvikande anknytning menar Bowlby (2014, s. 150) inte tror sig få någon hjälp från nära omsorgsgivare utan förväntar sig att bli bortstött, precis på samma sätt som Killén (2015, ss. 35–36) förklarar. Winnicott (se Bowlby 2014, s. 150) som är barnläkare och psykoanalytiker menar att barn som bestämt sig för att leva utan kärlek och stöd strävar efter att bli emotionellt självtillräckliga och Killén (2015, s. 36) framtonar att barn med ett otryggt undvikandemönster som går på förskolan har ett undvikande anknytningsmönster är cirka 23 procent.

Otrygg ambivalent

Kontrasten till det otrygga undvikande anknytningsmönstret är otrygg ambivalent där barnet överdriver och förstärker anknytningsbeteendet i hotade situationer då anknytningssystemet sätts igång. I hotade eller stressade situationer kommer ett ambivalent barn att bli förfärat när vårdnadshavarna exempelvis lämnar barnet i en främmande situation för en kortare stund. Då hinner inte barnet lugna sig utan är fortfarande otröstlig när vårdnadshavarna kommer tillbaka (Killén 2015, ss. 35–36). Barn med en ambivalent anknytning har vårdnadshavare som ibland varit hjälpsamma och tillgängliga för barnets behov och ibland inte samt att hot om övergivande kan ha använts som kontrollmedel av vårdnadshavare. Detta leder till en osäkerhet och efterhängsenhet till vårdnadshavaren och barnet blir då rädd för att utforska världen (Bowlby 2014, ss. 149–150). Ett barn med otrygg ambivalent anknytning till sin vårdnadshavare beskriver Killén (2015, s. 16) även kan ha svårigheter att få en trygg relation till kompletterande anknytningspersonerna i förskolan, vilket leder till att förskollärarna har en viktig uppgift i att få bort barnets negativa förväntningar som kommer från deras tidigare erfarenheter i deras inre arbetsmodell.

Otrygg desorganiserad/desorienterad

Mary Main som var en av Ainsworth medarbetare under 1980 talet kompletterade anknytningsmönster enligt Broberg, Hagström och Broberg (2013, s. 51) med ett nytt anknytningsmönster, som hon kallade otrygg desorganiserat/desorienterad. Denna anknytning grundar sig i att barnet antingen döljer sina egna behov och är sina vårdnadshavare till lags eller använder sig barnet utav översittande och straffande strategier. Killén (2015, ss. 45–46) påtalar att barnen tar olika lång tid på sig gällande vilken typ av strategi som fungerar bäst och det kan leda till att barnet undviker närhet och intimitet eller till och med manipulerar vårdnadshavarna genom att försöka kontrollera nära relationer. Däremot upplever inte barnet trygghet gentemot sina vårdnadshavare gällande närhet utan känner istället rädsla på grund av

att barnet är rädd för personen som tröstar. Dessa barn har svårt att hantera stress och blir därmed emotionellt överväldigade och agerar ut efter sina känslor med handlingar samt får kämpa sig tillbaka för att bli säkra och trygga. Denna anknytning är vanlig bland högriskgrupper med drogproblem, deprimerade föräldrar och våld i hemmet. Fem procent av denna anknytning förekommer i lågriskfamiljer medan 80 procent sker i högriskfamiljer (Killén 2015, ss. 46–48). Lyons-Ruth, Alpern och Repacholi (1993 se Killén 2010, s. 48) påvisar att 71 procent av förskolebarn inom högriskgrupperna visade onormalt stor fientlighetsnivå och kategoriserades redan under första året som desorienterade. Killén menar vidare att barn med denna anknytning hade ett annat beteende än vad andra barn hade fem år senare och han pekar på att det föreligger i risk för psykiska symptom fram till vuxen ålder.

Icke-anknytningar

Både Zeanah och Howe m.fl. (1996 och 1999 se Killén 2015, s. 49) beskriver att det finns två icke-anknytningar. Den första typen av barn som saknar anknytning är inte så intresserade av att samspela med andra och deras beteende påminner om autism. Vissa drar sig undan och sitter vaggandes eller slår sig i huvudet medan en del har slutat att gråta. Den andra typen av barn utan anknytning saknar förmågan att skilja mellan människor och söker omsorg och samvaro hos främmande människor. Dessa kategorier kan ses hos barn som utsatts för vanskötsel eller haft flera olika omsorgsgivare. Vidare påtalar Killén (2015, s. 31) att alla barn knyter an till sina omsorgsgivare för att överleva. Däremot kan utvecklingen skifta mellan trygg och otrygg anknytning mellan vårdnadshavarna. Emellertid kan såväl trygga som otrygga barn känna sig otrygga enligt Killén (2015, s. 51–52) när de börjar på förskolan och således behöver barnen kompensera anknytning vilket kräver att förskolläraren har en viktig roll som omsorgsgivare.

Arbetsmodeller

Alla individer har en inre arbetsmodell som gör att barn kan samspela med andra människor än sina familjemedlemmar. För att den inre arbetsmodellen ska fungera väl måste den stämma överens med barnets verklighet. Bowlby valde att kalla detta för inre representationer, dvs. de uppfattningar och erfarenheter barnet har från tidigare upplevelser. Det går således att se skillnader mellan trygga och otrygga barns inre arbetsmodeller. Om barnen är trygga blir arbetsmodellen mer positiv och barnen agerar således positivt både mot jämnåriga barn och vuxna. Är barnen däremot otrygga bildas en mer negativ arbetsmodell vilket leder till att barnen ser samspelet med vuxna och jämnåriga med en negativ bild av hur de är utan att det kanske ligger någon grundad sanning i det (Killén 2015, s. 50). När barnet kommit längre i sin anknytning förklarar Broberg, Hagström och Broberg (2013, s. 33) att deras inre bilder utvecklas av hur barnet ser sig själv samt i hur barnen ser på relationer till andra människor, och att detta blir en del av arbetsmodellen. Precis som Bowlby förklarar även Broberg, Hagström och Broberg att arbetsmodellen är de mentala bilder som barnet har av sig själva samt av de anknytningspersoner som finns i barnets närvaro, vilket leder till hur samspelet dem emellan blir.

Anknytning i förskolans styrdokument

Det som väcker vårt intresse är hur förskollärarna förhåller sig till och arbetar med att bidra till barns anknytning i förskola. I läroplan för förskolan används inte ordet anknytning utan istället används begrepp som trygghet och omsorg. Det som framgår innefattar att barnen ska kunna tanka trygghet hos pedagogerna och det är vad anknytningsteorin handlar om. Vidare i

Lpfö 98 (rev. 2016, s. 5) framtonas det att verksamheten ska vara trygg för alla barn som deltar samt att förskolan ska erbjuda en trygg omsorg där verksamheten ska utformas så att barnets behov och omsorg bildas till en helhet. Barnkonventionen¹⁰ tar upp två artiklar som belyser vikten av barns trygghet. Artikel 9 behandlar att "barn inte ska skiljas från vårdnadshavarna mot deras vilja, utom när det är för barnets bästa". McLaughlin, Zeanah, Fox och Nelson¹¹ (2012, ss. 51–52) styrker detta i sin studie som visar på att barn som befinner sig på exempelvis barnhem där de är i kontakt med flera omsorgsgivare, har svårare att skapa trygga anknytningsband gentemot de barn som befinner sig i fosterfamiljer. Det McLaughlin, Zeanah, Fox och Nelson även kunde se var att flickor som bor i fosterfamiljer hade lättare att få en trygg anknytning i jämförelse med pojkar. Utifrån Barnkonventionens artikel 26 står det att "varje barn har rätt till social trygghet". Förskolan ska således fungera som ett komplement till hemmet och Broberg, Hagström och Broberg (2013, s. 25) belyser att en välfungerande förskola kan vara avgörande för barnets utveckling, speciellt i de fall där vårdnadshavarna kan ha svårigheter att knyta an till sitt barn.

Förskollärarnas roll som kompletterande anknytningsperson

Alla små barn som börjar på förskolan belyser Killén (2015, s. 127–128) är i ett behov av en eller flera anknytningspersoner. De behöver en anknytningsperson som kan finnas nära tillhands när de utforskar förskolans miljö. När barnet känner sig hotat och anknytningssystemet sätt igång ska förskolläraren fungera som en trygg bas så barnet kan komma tillbaka när hen känner sig ängslig, mår dåligt eller känner sig ledsen. Enligt Hagströms (2010, s. 123) forskning om förskollärares arbete på småbarnsavdelning framgick det att förskollärarna ansåg att de viktigaste egenskaperna en förskollärare bör ha som kompletterande anknytningsperson är att vara närvarande, lyhörd, nyfiken, tålmodig, förstående, känslomässig, förändringsbenägen samt att ha en positiv inställning till vårdnadshavarna. Ur ett barns perspektiv i förskolan beskriver Gustafsson och Persson (2016, ss. 21–22) att förskollärarnas tolkning av barnen antyder att en pedagogisk kompetens innebär emotionella och sociala dimensioner. Vidare skriver Gustafsson och Persson (2016, ss. 21–22) om att barnen tycker att pedagoger är snälla när de visar sig emotionellt närvarande, lyhörda, lyssnande, tålmodiga och när de försöker förstå vad barnen menar. De barn som har en otrygg anknytning måste mötas av förskollärare som kan lägga grunden till att en trygg anknytning utvecklas. Barns anknytning har en stor betydelse för barnets personlighet som formas då anknytningen påverkar utvecklingszoner som bland annat är en känslomässig reglering samt nyfikenhet (Broberg 2007, s. 254).

De sociala relationer som barnen binder band med påtalar Broberg, Hagström och Broberg (2013, ss. 46–49) ska vara de viktigaste relationerna och är av betydelse för överlevnad, detta då alla barn oavsett vilket anknytningsmönster de har behöver en relation till en eller flera anknytningspersoner. Vidare tar även Broberg, Hagström och Broberg (2013, ss. 22–23) upp att förskollärarna kan använda sin professionella kunskap och sitt engagemang tillsammans med sina kollegor för att stimulera barns lek och lärande och genom detta skapas en trygghet mellan barn och förskollärare. Det är även grundläggande menar Killén (2015, s. 13) att förskolläraren har kunskaper inom anknytning så att vårdnadshavaren och förskolläraren kan

¹⁰Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989.

¹¹Sökt via Eric ProQuest, Sökord som använts är secure, attachment and preschool caregivers.

föra en dialog som leder till att barnet kan känna sig trygg på förskolan. Den förskola som vårdnadshavarna väljer till sina barn ska hålla en hög kvalitet, betonar Broberg (2007, ss. 181–182) samt att barngruppens storlek och förskollärarnas engagemang är av betydelse för vårdnadshavarnas tilltro. Niss (2006, s. 51) påtar att det inte finns någon möjlighet att tillmötesgå de små barnens behov och att det är nödvändigt att dela upp de stora grupperna till mindre grupper där barnen både blir sedda, hörda och bekräftade. Niss (2006, s. 74) anser vidare att relationen mellan pedagogen och barnet är avgörande för hur separationen på morgonen ser ut. Finns det en trygg anknytning dem emellan så kommer barnet att klara av att lämna sin vårdnadshavare.

Barnet behöver en vuxen med empati men för att förskolepersonalen ska orka arbeta med de små barn så krävs det att de inte blir uppslukade av barnets känsla. Grunden för allt arbete med barnen är en nära och varm relation. När förskollärarna är lyhörda för barnets behov och visar sitt intresse i den dagliga kontakten utvecklas relationen på ett djupare plan. Vilket tillvägagångsätt barnen blir bemötta på, får stöd samt hur de blir uppmuntrade, skapas barnets självkänsla och upplever barnen att de är betydelsefulla utvecklas det en god självkänsla. Då små barn redan är olika behöver förskollärarna respektfullt möta barnens behov och ges möjlighet att utveckla sina olika personligheter (Niss 2006, ss. 16–18).

Två viktiga uppgifter som Killén (2015, s. 104) nämner att förskollärarna bör dokumentera är beteenden hos barn där de ibland kan se om barnet har en trygg eller otrygg anknytning till de omsorgsgivare som finns i barnets omgivning. Den andra är att se på relationen mellan barnet och vårdnadshavarna. Finns det någon anledning till oro så kan troligtvis förskollärarna bäst se om barnet behöver hjälp. Många av barnen på förskolan uttalar Killén (2015, s. 15) spenderar mer vaken tid med förskollärarna än med sina vårdnadshavare, vilket gör förskollärarnas roll viktig som kompletterande anknytningsperson och förskollärarna ska finnas nära för att kunna ge barnen en god omsorg och tröst. Den kunskap om anknytning och tidigt samspel är inte bara viktigt för att förstå barnen enligt Killén (2015, s. 17) utan den har också stor betydelse för hur förskollärares relation till barnen blir.

Vårdnadshavarnas förtroende för förskolläraren som kompletterande anknytningsperson

Broberg (2007, s. 254) förklarar att vårdnadshavarna ska känna att de gjort rätt val i att lämna sina barn på förskolan. Känner de inte att de gjort rätt val blir det svårt för dem att känna en trygghet i överlämnandet av barnen. Således är det av vikt att vårdnadshavarna känner att deras barn får den stöttning som krävs i den stora omställningen i att börja på förskolan samt att det finns möjlighet för deras barn att få en god anknytning till omsorgsgivarna på förskolan. Då barnen ofta spenderar många timmar i förskolan varje dag, är det förskollärarna de träffar mest skriver Hagström (2016, s. 117). Vidare menar Hagström att förskollärarnas kunskaper kring små barns anknytningsbehov och anknytningens betydelse för barns utveckling bör medföra en ständig strävan att denna kunskap omsätts praktiskt. Det som leder till ett positivt samarbetsklimat är de förtroende som skapas mellan pedagogen och vårdnadshavarna och den goda kontakten får barnet att må bra (Niss 2006, ss. 71–72). Vidare uttrycker Niss (2006, ss. 16–18) att vårdnadshavarnas förtroende till förskollärarna samt dess syn i viss mån grundas under småbarnsåldern. Således är det av vikt att arbetslaget diskuterar hur de kan föra en positiv syn på barnen och deras behov. Niss (2006, ss. 16–18) skriver att vårdnadshavarna upplevs tycka om att höra om sitt barn är det av betydelse att de får höra om olika episoder om just deras barn under dagen. De blir då tydligt att pedagogen har en nära relation till deras barn och vårdnadshavarnas förtroende för förskollärarna ger barnet en god

grund för att barnet ska trivas och utvecklas i förskolans värld. Samarbetet och kontakten mellan vårdnadshavarna och förskollärarna har en stor betydelse för barnet. En positiv kontakt ger barnet de bästa förutsättningarna för barnets trygghet i verksamheten och det är pedagogerna som har ansvaret för det positiva samarbetet. Detta samarbete är en process som pågår under hela barnets förskole tid. Likaså beskriver Killèn (2015, s. 17) att det är av stor vikt att samspelet mellan vårdnadshavaren och förskolepersonalen ska vara öppen och bra samt att barnets välmående och behov sätts i centrum. Barnet mår bra av att se det positiva samspelet mellan förskolepersonalen och vårdnadshavarna, det är bra för alla parter om det hålls öppna samtal om såväl positiva som negativa händelser som berör barnet på något sätt. Det står även i Lpfö 98 (rev. 2016, s. 13) att arbetslaget gentemot vårdnadshavarna ska visa respekt och ta ansvar för att relationen mellan barnens familjer och förskolans personal utvecklas till en tillitsfull relation.

Inskolningsalternativ

Arnesson Eriksson (2011, ss. 28–31) skriver om olika begrepp för inskolningar, så som kortinskolning/föräldraaktiv inskolning och traditionell/heldagsinskolning. Det varierar från förskola till förskola hur lång kortinskolningen är. I några förskolor är barnet tillsammans med sina vårdnadshavare i förskolan i ungefär fem timmar per dag i tre dagar för att sedan bli lämnade. En kortinskolning på en annan förskola kan innebära fem till tio dagar. I stort sett handlar begreppen om samma sak. Vårdnadshavarna är med barnen på heltid och är aktiva under de dagar som inskolningen pågår. Vidare beskriver Arnesson Eriksson att vårdnadshavarna aktivt deltar under den föräldraaktiva inskolningen och då hinner barnen vänja sig vid pedagogerna och de rutiner som förskolan har, vilket är till en fördel. Under dessa dagar tar vårdnadshavaren hand om sitt egna barn och deltar i allt som sker under dagen på förskolan. Detta kan leda till att vårdnadshavarna blir mer positivt inställda till förskolan och det smittar av sig på deras barn, vilket är av vikt för att barnet ska uppleva sin vistelsetid som trygg och de får en positiv anknytning till personalen. Under den föräldraaktiva inskolningen sker inga avsked under dagen utan först när barnet ska bli lämnat veckan efter. Detta för att vårdnadshavarna är barnets trygghet under inskolningen. De fördelar som finns med de olika typerna av inskolning är när barnen går korta och roliga dagar på förskolan, då finns det ork kvar när det ska gå hem och de längtar tillbaka till leken på förskolan. Å andra sidan menar Niss (2006, s. 115) att ju fler korta dagar som barnen får vara med om, ju lättare går det under den dagen de måste vara kvar länge. Vidare menar Niss att barnen inte vinner något på att gå långa dagar redan under inskolningen utan det viktigaste är att de etablerar goda relationer till både pedagogerna och barnen. De gör de genom många positiva upplevelser tillsammans. Arnesson Eriksson (2011, s. 29) menar där emot att barn som går längre stunder under en dag gynna grupprocessen och vårdnadshavarna får en inblick i hur verksamheten fungerar och relationen mellan personal och vårdnadshavarna blir positiv.

I den traditionella/heldagarsinskolningen kan innebära två till tre veckors inskolning där vårdnadshavarna får välja om de vill vara aktiva men det är inget måste. Många vårdnadshavare är aktiva, sittandes på golvet och visar stort intresse för barnets lek och under tiden skapas en relation mellan vårdnadshavaren, barnet och personalen. Vårdnadshavaren visar att det är en rolig plats att vara på och det leder till en trygg anknytning. Andra alternativet får vårdnadshavarna gå ifrån under korta perioder för att sedan komma tillbaka (Arnesson Eriksson 2011, s. 28–31).

Niss (2006, s. 111) betonar att det är en självklarhet för alla som arbetar inom förskolan att barnen är i behov av sin vårdnadshavare under inskolningsperioden. Vidare uttrycker Niss att den viktigaste delen av arbetet under inskolningen är de samspel som pedagogerna har med

barnen. Syftet med en inskolning är att lyckas få barnets förtroende och skapa en positiv relation dem emellan. När sedan barnet får en trygg anknytning till en anknytningsperson, låter de så småningom sina föräldrar gå. Något som Arnesson Eriksson (2011, ss. 28–31) belyser är personalens ansvar kring vilket tillvägagångssätt som vårdnadshavarna ska ha under inskolningen. Detta för att vårdnadshavarna ska veta vad och hur de ska göra men främst för vad som är bäst för barnets anknytning och det lugnar vårdnadshavarna (Arnesson Eriksson 2011, ss. 29–30). Arnesson Eriksson förklarar vidare att det finns för och nackdelar med de olika typerna av inskolning. De nackdelar som finns med den traditionella/heldagarsinskolningen för barns anknytning är om vårdnadshavarna går iväg korta stunder. En annan nackdel är att otrygga vårdnadshavarna smittar av sig på barnen.

Hämtning och lämning

Enligt Niss och Hagström (2006, s. 71 & 2016, s. 115) är det speciellt viktigt för de små barnen att de får börja på sin egen avdelning varje dag och det bästa hade varit att mötas av samma pedagog. Detta är tyvärr inte genomförbart på förskolorna men på en förskola med flera avdelningar kan det vara klokt att prioritera de små barnens behov och ha morgonöppningen på småbarnsavdelningen. Vidare menar Niss att det finns barn som är ledsna, arga och förtvivlade vid lämning på förskolan och barnets känslor behöver således bekräftas när vårdnadshavarna ska gå. Det är då personalen på förskolans ansvar att samtala med vårdnadshavarna om hur det ska gå tillväga. För att hitta lösningar kan förskollärarna fråga vårdnadshavarna om hur de vill ha det och hur det känns samt prata om det som händer. Barnet behöver bekräftas i sina känslor när exempelvis vårdnadshavarna ska gå då barnet är förtvivlad och ledsen (Niss 2006, ss. 16–18).

METOD

Här nedan beskrivs de vetenskapsteoretiska utgångspunkter, metodansats och metod som använts för datainsamling. Nedan presenteras även urval av förskollärare, litteratur som inspirerat, beskrivning på examensarbetets trovärdighet och giltighet samt forskningsetik.

Vetenskapsteoretiska perspektiv

Vi har valt att använda oss av det vetenskapsteoretiska perspektivet hermeneutik som ansats i vårt examensarbete för att få en djupare förståelse för hur förskollärare arbetar med anknytning på småbarnsavdelningar. Hermeneutiken kan beskrivas som en tolkningslära och genom tolkning av den framkomna datan kommer vi nå fram till ett resultat. Hermeneutiken handlar om att forskarna fokuserar på förskollärarna som medverkar i studien och på det material som framkommer under de intervjuer som har genomförts. (Thurén 2008, ss. 94–103).

Metodval

Syftet med denna studie är att skapa en större uppfattning om förskollärares erfarenheter av att arbeta med små barns anknytning på småbarnsavdelning. De metodval som används är av stor betydelse för att frambringa resultatets värde samt dess karaktär inom det valda området (Hermerén 2017, s. 16). För att på bästa sätt inhämta data ansåg vi att kvalitativ metod passade bäst för att få svar på studiens syfte. Den kvalitativa metoden fokuserar mer på ord medan den kvantitativa metoden fokuserar på statistik och siffror. Kvalitativa metoder används för att undersöka människors erfarenheter och det får oss människor att få en förståelse kring den sociala verkligheten (Bryman 2011, ss. 340–348).

För att besvara studiens syfte och frågeställningar inhämtades information genom halvstrukturerade intervjuer. Halvstrukturerade intervjuer har sin utgångspunkt i en strukturerad intervjumodell där förskolläraren väntas ha ett förbestämt svar på frågan, men med en halvstrukturerad intervjumetod ges möjlighet för mer öppna svar än vid helstrukturerade intervjuer (Lantz 2007, s. 47 & Trots 2010, s. 42). Trots (2010, s. 42) rekommenderar att man uttrycker sig så som att intervjun är strukturerad men att frågorna är i låg grad strukturerade då frågorna är mer öppna och utan svarsalternativ. Genom att ställa öppna följdfrågor samt ställa frågor som "kan du berätta mer" eller "förklara gärna lite mer om det" blir förskollärarnas svar grundliga, vilket ger möjlighet för oss att få en vidd i vårt resultat. Under intervjuerna har förskollärarna fått möjlighet att beskriva sina erfarenheter och kunskaper inom ramen för respektive intervjufråga samt att förskollärarna vidare givits möjlighet att fritt berätta, förklara och vidareutveckla sina tankar om sitt arbetssätt med små barns anknytning på småbarnsavdelningarna på de förskolor där förskollärarna är verksamma.

Urval av förskollärare

För att få svar på studiens syfte har vi intervjuat fem förskollärare på olika förskolor. Fördelen med att intervjuar fem olika förskollärare med olika lång erfarenhet är att vi får ta del av både nya och äldre erfarenheter. Några av de fem personerna som intervjuats kontaktades via telefon och några tog vi personligen kontakt med för att se om det fanns något intresse att delta i den kommande studien. Trots (2010, ss. 81–82) uppmuntrar till att starten i kontakten ska vara kortfattad så att den som ska bli intervjuad inte känner sig stressad. I denna inledande kontakt presenterade vi oss vid namn och förklarade vilket syfte vår studie hade och varför vi kontaktat de utvalda förskollärarna. Vidare beskrev vi i korthet intervjustrukturen samt den tidsåtgång vi beräknade att intervjun skulle kräva (Trots 2010, s. 64 samt ss. 81–82). Till

förskollärarna överlämnade vi också ett missivbrev med ytterligare information om studien (se bilaga 1). Förskollärarna är mellan åldrarna 35–60 år och de har olika lång yrkeserfarenhet av att arbeta på småbarnsavdelning. Anledningen till varför vi valde att intervjua förskollärare med olika lång erfarenhet bottnar i vår nyfikenhet på om svaren kring arbetet med små barns anknytning skiljer sig åt och om de har olika uppfattningar i frågan beroende på hur länge de arbetat. Det skiljde både i ålder samt yrkeserfarenhet hos de tillfrågade respondenterna. Någon hade endast arbetat ett fåtal år medans någon hade en yrkeserfarenhet på nära 40 år. Vi anser att det är positivt att ta lärdom från både långt erfarna till nyexaminerade förskollärare. Vi har däremot svårt att hitta nackdelar med att intervjua fem förskollärare med olika lång erfarenhet, det vi kunde förändra under valet av förskollärare hade varit om vi hade haft en mer jämn fördelning i yrkeserfarna år. Dock upplever vi att det hade varit intressant att ta del av övrig personal på förskolan om dess upplevelser kring området anknytning.

I denna studie har de fem olika förskollärarna fått fingerade¹² namn. De fem olika förskollärarna heter Karin, Ulla, Fatime, Pia och Majken. Fatime har tio års erfarenhet av att arbeta med små barn i förskolan, Majken har 38 års erfarenhet av att arbeta med små barn, Pia har arbetat på en småbarnsavdelning i två år men har 11 års erfarenhet av att ha arbetat med små barn. Karin genomförde sin utbildning till förskollärare under slutet av 90-talet och började arbeta med små barn i samband med att läroplanen för förskolan kom. Ulla har under hela sin tid som förskollärare arbetat med små barn och har således hela 28 års erfarenhet.

Reliabilitet och validitet

Två begrepp som är viktiga när man genomför en undersökning är reliabilitet och validitet. Reliabilitet menas att studien har en god trovärdighet samt att arbetet med studien är korrekt utförd (Thurén 2008). Genom att använda oss av metoden intervju får studien en hög reliabilitet då vi som utför studien får möjlighet att ta del av förskollärarnas uppfattningar och erfarenheter om hur de arbetar med anknytning till barn i småbarnsåldern på förskolan. Det är av vikt att samla in materialet noggrant och i tillräcklig mängd för att kunna dra slutsatser samt att vi som utför studien inte lägger några egna tankar och kunskaper i fokus (Roos 2014, s. 51 och Thurén 2008). Thurén förklarar vidare att en analys genom tolkning alltid påverkas av tolkarens tidigare förförståelse och egna värderingar samt i vilket sammanhang materialet sätts in i. Detta rör likaväl denna studie och för att studien ska få hög reliabilitet har vi valt att intervjua fem förskollärare från olika förskolor. För att studien ska få giltighet, vilket innebär validitet, är det av stor vikt att intervjufrågorna som ställs är väl genomtänkta så att de kan ge svar på studiens syfte och frågeställningar. Validitet handlar om att kunna få svar på syftet genom en lämplig metod och med lämpliga frågor. Genom halvstrukturerade intervjuer har förskollärarna haft chans att svara öppet vilket gav oss möjlighet att ställa fler följdfrågor som i sin tur gjorde det möjligt att få svar på studiens frågor (Roos 2014, s. 54).

Forskningsetik

Vid genomförandet av studien har vi följt individskyddskravets fyra huvudkrav som ingår i Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet 2015). Genom *informationskravet* har vi informerat förskollärarna om studiens syfte samt hur studien kommer att genomföras. Detta gjorde vi genom att lämna ut ett missivbrev samt så fick förskollärarna en muntlig genomgång om att deras deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta intervjun. Vi informerade även förskollärarna om hur den insamlade datan skulle användas och att de har möjlighet att få tillgång till det färdiga materialet när

¹²Påhittade

studien är klar. Utifrån *Samtyckeskravet* förklarade vi för deltagarna att de får bestämma över sin medverkan och att de närsomhelst kan avbryta sitt deltagande i studien. *Konfidentialitetskravet* handlar om att förskollärarna som deltar i studien behåller sin anonymitet genom att vi fingerat deras namn. Det insamlade materialet som framkom under intervjutillfällena har även ändrats så att ingen utomstående ska kunna veta vem eller varifrån studien är genomförd. Det insamlade materialet har även förvarats i säkerhet för att förskollärarna ska känna sig trygga. Genom *Nyttjandekravet* har den insamlade datan som samlats in endast används i studiens ändamål, vilket innebär att förskollärarna inte behöver oroa sig över att materialet används i andra studier. Vi informerades förskollärarna om denna information innan intervjuerna genomfördes.

Genomförande

De fem intervjutillfällena som genomförts har sett olika ut. Vid två utav tillfällena intervjuades förskollärarna av oss båda för att vi skulle få ta del av svaren samt att en av oss kunde fokusera på frågeställningarna medan den andra kunde lägga fokus på ljudinspelningen samt titta på förskollärarnas kroppsspråk. Detta menar Trots (2010, s. 67) ger ett gott stöd för intervjuerna samt att samspelet emellan intervjuerna är bra får att få en större informationsmängd och förståelse än om bara en utfört intervjun. De andra tre intervjuerna hölls utav en av oss och då transkriberade den andra den insamlade datan så att båda blev insatta i förskollärarnas svar på intervjufrågorna. Under alla intervjutillfällen fördes ljudinspelning och intervjuerna tog mellan 30–40 minuter.

För att få fram rätt karaktär på vårt examensarbete har en pilotstudie genomförts med testfrågor för att se om intervjufrågorna var tillräckliga för att ge svar på frågeställningarna och syftet. Dysthe (2011, ss. 153–154) poängterar vikten i att få en bra arbetsprocess samt en text med flyt i vilket innebär att en bra formulerad problemställning leder läsaren genom arbetet. I förarbetet med intervjufrågorna använde vi oss av en tabell (se bilaga 3) för att kunna se om intervjufrågorna gav oss svar på arbetets frågeställningar och syfte. Genom olika färgkoordinationer kunde vi se vilken intervjufråga som kunde ge svar på vilken frågeställning. Pilotstudien utfördes med en förskollärare som vi valde ut till detta syfte, dels för att få förskollärarens åsikter om frågeformuleringarna och hur hen upplevde vidden av våra intervjufrågor. Förskolläraren fick frågorna innan pilottillfället för att kunna se över frågorna innan och sätta sig in i sin roll. Resultatet med pilotintervjun visade att intervjufrågorna var tillräckliga samt att vi i förväg skulle lämna ut intervjufrågorna till förskollärarna så att de fick tid för att fundera på sina svar.

Analys/bearbetning

Genom att transkribera intervjuerna genom ljudinspelningen gav det oss möjlighet att bearbeta det framkomna resultatet. Då vi inte hade möjlighet att närvara båda två vid alla intervjutillfällen, gav ljudinspelningen möjlighet för den som inte närvarade att kunna lyssna på intervjun och samtidigt transkribera den. När alla intervjuerna var färdiga, transkriberades materialet och som följd lästes materialet igenom ett flertal gånger för att få resultatdelarna på rätt plats. Efter transkriberingen gick vi vidare med att strukturera respondenternas svar på de halvstrukturerade öppna frågorna. Det gjorde vi genom att analyserade och jämföra det framkomna materialet för att finna svar på vårt syfte samt frågeställningar. Vårt tillvägagångssätt för att få överblick på förskollärarnas svar var att använda oss av olika färger av överstrykningspennor som i sin tur ledde till att vi fick en övergripande syn på resultatets svar (Fejes och Thornberg 2015, s. 33). På detta sätt kunde vi ta ut de relevanta svaren som gav svar på vårt syfte och frågeställningar. De olika färgerna sorterades för att synliggöra vilket svar som tillhörde de olika frågorna och Malmqvist (2012, ss. 125–126) beskriver att

det är en bra metod för att få översikt på sitt datamaterial. Vidare beskriver Malmqvist att målet med att analysera en kvalitativ metod är att finna likheter och variationer i sitt material och det gjorde vi genom olika färger på överstrykningspennorna som var till stor hjälp vid framkomsten av resultatarbetet. Vi upplevde att forskollärarna var givmilda med sina svar om deras erfarenheter och kunskaper inom området, vilket gav oss en stor möjlighet att finna svar på syftet samt frågeställningarna. Intervjufrågorna som ställdes upplever vi gav svar på både syftet samt frågeställningarna.

RESULTAT

Förskollärarnas uppfattningar om små barns anknytning

Det förskollärarna berättar mycket om när det kommer till anknytning i förskolan är barnens trygghet och hur viktigt det är att både barnen och vårdnadshavarna känner sig trygga när barnet ska lämnas på förskolan. Fatime berättar om hur situationer kan se olika ut för olika barn men att grundtanken om anknytning är den samma för alla individer.

Alltså jag tänker spontant att det handlar om att man ska skapa en trygghet för en annan individ, så tänker jag. (Fatime)

Karin berättar lugnt och erfaret om hur hon upplever anknytning som en relation till en vuxen som kan ge dig det du behöver.

Rent spontant känner jag att det är en relation till någon som kan ge dig det du behöver, om du tänker på just små barn. Då är det ju någon som du kan få trygghet och omvårdnad och dina basala behov tillfredsställda på ett bra sätt. Då har du anknytning till någon. (Karin)

Pia upplevs vilja vara när barnen och hålla ögonkontakt med barnen under den tid då anknytningsband ska knytas hon berättar även om hur viktigt det är att vara närvarande som förskollärare.

Anknytning tänker jag är att det är, alltså ett intresse att skapa en kontakt med barnet. Att vara intresserad, att kunna sätta sig in i barnet och familjen tänker jag. (Pia)

Förskollärarna har mött både trygga och otrygga barn under sina verksamma år och det är främst trygga barn de är i kontakt med. När de nämner otrygga barn benämner de inte de olika typerna av anknytningsmönster, utan beskriver mer vilka beteenden de otrygga barnen använder sig av.

De olika beteendena som förskollärarna beskriver är märkbara, men förskollärarna är samtidigt tydliga med att det inte ställer några diagnoser på barnen och de lägger ingen vikt vid det. Pia beskriver det ambivalenta anknytningsmönster hos barn vid hämtning och lämning då hon upplever sig sett beteende som kan kopplas till det ambivalenta anknytningsmönstret.

Det händer att man kan se det vid lämning och vid hämtning då kan det va att de blir ledsna och plötsligt övergår till överväldigande glad och ändå vill komma till förskolan fast man gråter och släpper ut alla känslorna. (Pia)

Under de år som Ulla varit verksam som förskollärare har on varit i kontakt med både barn som varit trygga och otrygga hon beskriver olika beteenden som vi kan koppla till anknytningsmönster som trygg, otrygg ambivalent och otrygg undvikande.

De finns ju de barn som inte släpper sina föräldrar förrän man slappnat av. Det finns ju de som går in som inte verkar ha någon koll på om föräldrarna är med eller bara, det här är för mig. Bara kliver in. Också finns ju de som succesivt lämnar föräldrarna och anförtror sig till en vuxen. Sen finns de som går till vem som. Det är jätteolika. (Ulla)

Vikten ligger i att få barnen trygga under vistelsetiden tillsammans med den personal som finns i verksamheten. Karin menar att som förskollärare möter man barn med olika anknytningsmönster men i grund och botten är det mestadels barn med trygg anknytning.

Man har väl sett alla varianter egentligen om man går bakåt men jag tror ändå att den trygga anknytningen är den vi oftast ser. (Karin)

Förskollärarna upplever att begreppet anknytning är väldigt stort och att det går att se på det ur flera olika perspektiv. Anknytningen till familjen, släkten, vännerna och förskolan kan se olika ut från barn till barn. Enligt förskollärarna har barnen olika former av anknytning. Barnen har anknytning till sina vårdnadshavare som utgångspunkt och därefter följer en rad anknytningar till olika personer, sammanhang och domäner. Här tar Fatime upp att anknytning är svårt att förklara och att hon upplever anknytning som ett stort begrepp att barnen kan ha olika anknytningar till olika personer i olika domäner. Hon menar med detta att barn kan ha en trygg anknytning till sina vårdnadshavare men ett otryggt undvikande anknytningsmönster till en annan person i en annan domän.

Men jag tycker det är svårt att förklara, för det är ett så stort begrepp anknytning. Barn till föräldrar, till kökspersonal, till vaktmästare. Det finns så många. (Fatime)

Det beskrivs även att anknytningen kan förändras beroende på olika situationer och miljöer men att förskollärarna är stommen i det barnen kommer möta under vistelsetiden på förskolan. Förskollärarna upplever att det finns många möjligheter för anknytning i förskolan, exempelvis att arbetslaget har ett fungerande samarbete samt ett gemensamt förhållningssätt, vilket leder till att förskollärarna upplever barnen som trygga i sin tillvaro. Genom att ha ett trevligt bemötande och en god kontakt med barnen, bidrar det till glada och trygga barn. Det finns däremot hinder som kan göra det svårt för förskollärarna att finna tid och rum för en djupare anknytning då barngrupperna är stora. Att förskollärarna och miljön runt omkring dem är stressfri menar Pia har stor betydelse för hur anknytningen till barnen blir. Hon upplever att vid stressade situationer blir barngruppen orolig då förskollärarnas stress smittar av sig på barnen och barngruppen kan således upplevas som stökig och stressad, vilket leder till att det blir svårt för både barn och förskollärare att få en trygg anknytning.

Om personalen av någon anledning skulle vara stressad så är det ju en svårighet som kan uppkomma just när det gäller anknytning, eftersom hur vi beter oss smittar ju av sig liksom på barngruppen. (Pia)

Karin upplever som Pia att det är viktigt att bemöta barnen lugnt och stress fritt, att spring runt omkring barnen skapar oro och att anknytningen försvåras. Därför är det av stor vikt att förhållningssättet gent emot barnen är lugnt och att barnen får den tid som krävs för att skapa en trygg anknytning på förskolan.

Att det är lugnt och tryggt i sin närhet för barnet så att man inte reser på sig hela tiden utan att man tänker att om jag ska ta emot honom eller henne nu så ska jag sitta stilla här en stund och vara med. Det är inte jag som ska springa på rast eller jag som ska svara i telefon utan att man är närvarande så att det inte blir en massa spring, det är väl det viktigaste. (Karin)

För att barnen ska bli lugna och trygga behöver barnen veta var personalen befinner sig. De ska kunna komma och gå som ett gummiband, barnen ska således veta vart förskollärarna

befinner sig så de kan utforska sin omgivning men återvända och se att förskolläraren finns på den plats där den lämnades. Precis på samma sätt som de har utforskat livet tillsammans med sina vårdnadshavare tidigare. Pia fortsätter sin förklaring av att förhållningsättet till barnen är av största vikt och att de brukar samtala i arbetslaget om att det är bra att inte alla springer runt och sköter telefonsamtal och dylikt utan att en i arbetslaget sköter sådant medans de andra i arbetslaget håller sig lugna och sittandes tillsammans med barnen i deras lek som trygga baser där så att barnen vet vart de vuxna finns.

Hur vi beter oss smittar av sig liksom i barngruppen och anknytningspersonen ska ju försöka hålla sig så lugn som möjligt och på barnets nivå, försöka vara ganska stilla och inte vara runt för mycket. För det känner vi påverkar om man far runt för mycket. Barnen behöver veta var man är. (Pia)

Barnet blir då tryggare och kan utforska längre och längre stunder innan de återvänder för att tanka trygghet. Ett barn som är tryggt hemma kanske till en början känner sig otrygg på förskolan. Vissa förskollärare tar upp att miljön hemma och på förskolan skiljer sig och menar därför att de ej kan påverka miljön på förskolan utan att de gör så gott de kan med den miljön som redan finns. Detta förklarar Majken genom att förklara hur olika anknytningsmönsterna kan se ut hemma och på förskolan men att förskolan och dess pedagoger alltid försöker arbeta fram en trygg anknytning hos alla barn.

Vi försöker få det otrygga barnet så tryggt som möjligt hos oss på förskolan och i den miljö som vi erbjuder. Den anknytningen de fått hemma är svår för oss att påverka och vi jobbar för en så trygg anknytning som det bara går med oss pedagoger på förskolan. Så det blir ju liksom en ny anknytning på nått sätt. (Majken)

Genusperspektiv i relation till anknytning

Vid första tanken upplever ingen av förskollärarna att anknytningen skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. De upplever att det handlar mer om individen och då kan det vara stor skillnad oavsett om det är en flicka eller en pojke. Dock upplevde en förskollärare efter lång eftertanke att hon under sina 30 år som verksam på småbarnsavdelningar hade haft två extrema fall av svår anknytning och dessa två fall var pojkar. Ulla påvisar att det är viktigt att tänka normkritiskt och att de arbetar på förskolan med att få bort stereotypa könsroller vilket i sin tur leder till att de inte väljer att se på de olika könen som en orsak i hur anknytningen kommer att bli.

När jag då tänker normkritiskt här att flickor skulle vara mer känsliga än pojkar. Nej, vi har haft jätteledsna pojkar som inte vill och vi har haft jätteledsna flickor. (Ulla)

Vidare förklarar även Pia om hur viktigt det är att se alla barn som olika individer inte som det kön de bär utan att det skiljer sig från individ till individ vilken typ av anknytningsmönster som utvecklas hos barnet.

Det handlar ju egentligen inte om kön känns det som, utan det handlar ju om individen om att alla är en egen person. Det går ju inte att generalisera. Jag tror att man blir blind när man väl börjar jobba, man ser inte könet ens, det är barn, det är inte pojkar eller flickor, de har sina namn bara. (Pia)

Fatime menar att de på förskolan inte ser något samband med att anknytningsmönstret skulle vara grundat i vilket kön barnen har utan att man som förskollärare bemöter barn utefter de behov barnen har och inte utefter vilket kön de har.

Jag tror det är individuellt så, barn till barn. Jag tror man blir blind när man väl börjar jobba, man ser inte könet ens, de är barn, det är inte pojke eller flicka, de har namn men de är liksom... Jag går inte och delar på dem så på något sätt eller tänker att ja det är ju just för att han är en pojke eller det är för att hon är en flicka. (Fatime)

De flesta av förskollärarna upplevde frågan som säregen då de i förskolan arbetar med att ta bort stereotypa könsroller.

Förskollärarnas strategier för att knyta an

Samtliga förskollärare påtalade vikten av ett samspelt arbetslag. Det är av vikt att arbetslaget har liknande tankar och värderingar för att anknytningen till både barn och deras vårdnadshavare ska fungera. De uttrycker "blir föräldrarna trygga så blir barnen också trygga". Dock menar Fatime att det finns de medarbetare på förskolor som inte upplever att anknytning är viktigt och således inte lägger ner den tid och det engagemang som krävs för att kunna knyta an till ett barn. Hon menar att de pedagoger som har denna syn tror att barnen löser det själva och med tiden hittar barnen någon själva att knyta an till. Denna syn har Fatime inte själv och kan därför uppleva att det kan bli samarbetssvårigheter i ett arbetslag där uppfattningarna skiljer sig åt så mycket.

Vissa förskollärare kanske inte tycker att det här med anknytning och trygghet är viktigt utan ba "äsch!! Barnet kommer in i det här själv, så småningom. Barnet har då inte riktigt varit i fokus då och där kan jag krocka lite med andra då som inte håller sig till det arbetslaget kommit överens om. (Fatime)

Förskollärarna upplever att barn ska i den möjlighet det går få inflytande över vilken förskollärare barnet vill vända sig till i anknytningssyfte. Inflytande har en stor del i läroplanen för förskolan och Majken tar upp att de i den utsträckning det går arbetar med detta på småbarnsavdelningen där hon arbetar och försöker således även uppmärksamma de små valen som ger barnen inflytande över sin tillvaro på förskolan. Hon kan även se samband i valen som görs och koppla dessa till anknytning.

Om exempelvis någon av de större barnen säger, Kerstin ska byta blöja, ja absolut. Det accepterar vi så om jag har möjlighet så. Vi kallar det lite inflytande så att barnen får väl bestämma det. (Majken)

Vidare förklarar förskollärarna att kollegorna inte lägger någon prestige i att vara anknytningsperson, utan låter barnen välja anknytningsperson själva. Förskollärarna har även gemensamt att de upplever en obalans i barngruppen när de måste tillsätta vikarie. Är någon sjuk märks det på både barn och personal, barnen behöver sina anknytningspersoner och många barn upplevs osäkra och avvaktande mot nya ansikten. Oftast väljer barnen själva ut vem de vill knyta an till. Under en viss tid kan det vara så att en pedagog på avdelningen får lägga mer fokus på ett ny inskolat barn tills barnet blivit tryggt och där efter nöjer barnet sig med andra medarbetare på avdelningen. Majken beskriver tydligt under intervjun hur viktigt det är att låta barnet knyta an till den utvalda förskolläraren först för att sedan kunna ta kontakt med andra vuxna på avdelningen, detta menar Majken är en del i barnets inflytande och ska tas till vara på i utformandet av en trygg anknytning på förskolan.

Nu vet vi att det är Ulla som gäller, då är det Ulla som gäller tills de känner sig trygga så att de kan komma till mig också. (Majken)

På Pias avdelning har personalsituationen inte riktigt varit som den brukar och hon upplever att det har visat sig i barngruppen. Pia har lagt märke till hur barnen aktivt har valt att hålla sig till de pedagoger

som barnen är trygga med samt att barnen har visat ett otryggt undvikande beteende till de vikarierande pedagogerna.

Vi har haft lite otrygg personalsituation så att säga, då är det ju jag och min kollega då som har blivit väldigt viktiga för många barn och det har varit svårt när vi inte har varit där. Men det ju inte alltid att göra någonting åt. Men man märker att de tycker det är jobbigt och en del mer än andra. (Pia)

För att öka tryggheten och anknytningen mellan barnen och förskolans personal använder förskollärarna sig av olika strategier. Ulla berättar om att det är viktigt att använda strategier så som att vara fysiskt närvarande, att ha en öppen famn eller ett knä barnen får sitta i.

Fånga ögonblick, se vad de är intresserade av och nyfikna på. Lek med dem. (Ulla)

Barnen blir både lugna och känner sig trygga när de upplever att pedagogerna finns där för dem. Det enskilda barnet som upplevs som otrygg läggs det ett extra fokus på för att barnet ska kunna få en trygg anknytning. Förskolläraren Majken beskriver hur de samtalar med de barn som håller inne på sina känslor och talar då om att det är okej att vara ledsen.

De som inte knyter an till någon vuxen, att de håller inne gråten. Då försöker jag verkligen sätta ord på känslorna till de barnen. Om de ramlar och slår sig och man ser hur de sväljer och sväljer och sväljer och biter ihop, då säger jag det är okej man får gråta nu när det gör ont och man har ramlat, det är helt okej, man gråter när man längtar efter mamma eller pappa. (Majken)

Förskollärarna delar in barngruppen i mindre grupper under vistelsetiden i den mån det går på förskolan för att öka möjligheten till att se alla barnen och lättare kunna knyta an till de barn som inte riktigt funnit sin anknytningsperson. Ibland ombes vårdnadshavarna att ta med något hemifrån som barnen tycker om, exempelvis ett litet gosedjur, en snuttefilt eller kanske vagnen barnen har hemma. Att barnen vill vara nära någon eller något de känner sig trygga med är ett faktum berättar Pia om. Barnen behöver ibland sin anknytningsperson när det är kris och då kan det behövas både rätt pedagog och en snuttefilt.

Barn vill ju gärna vara nära någon de känner lite mer, i alla fall när det krisar sig. (Pia)

Att använda sig av exempelvis bilder över hur dagen ser ut under vistelsetiden på förskolan menar förskollärarna hjälper barnen att hitta struktur över sin tillvaro, vilket bidrar till trygga barn på förskolan. Majken tar upp att genom olika observationer så som kontaktbarometern kan förskollärarna se om det är något barn som inte knutit an till någon i arbetslaget samt hur arbetslaget ser på barnet och på så vis fokusera på att hjälpa det barnet att finna sin anknytningsperson.

Vi gör en observation, jag ska inte säga med jämna mellanrum men två gånger om året i alla fall. Den här plus och minuslistan som också är väldigt tänkvärd för oss pedagoger alltså bara snabbt, vad tänker jag? Vad har jag för relation till det här barnet? De flesta är ju plus men man måste ju också vara ärlig, ser man att jösses här var vi tre stycken noll, alla pedagoger hade noll inför detta barnet, vi ser inte det barnet, vi har ingen kontakt med det. Då vill det till, barnet kan inte göra någonting för att det är ju vi vuxna som verkligen får ta oss an det barnet och skapa en kontakt och det är så tydligt. (Majken)

Ulla beskriver hur de inför inskolning erbjuder hembesök vilket innebär att en eller två förskollärare kommer hem till familjen för att få ett första möte i barnets trygga hemmiljö, detta mötet ligger oftast dagen innan barnet ska börja på förskolan och resulterar i att barnet känner igen några i arbetslaget redan från första stunden. Barnet och vårdnadshavarna får samtidigt möta några barn som går på avdelningen samt har vårdnadshavarna och förskollärarna chans att ställa frågor om barnets intresse och få se barnets hemmiljö. Vårdnadshavarna har såklart rätten att tacka nej men förskolläraren upplever att de väldigt sällan gör det.

Vi har ett frågeformulär som vi ger till föräldrarna som de får fylla i lite om hur barnets dagsform är hemma. Alltså lite dagsrytmen och där även favoritsång och saker som om de älskar något särskilt och då kanske man kan fånga upp det. (Ulla)

Då en inskolning oftast sker när förskollärarna har en full barngrupp på avdelningen kan det upplevas mer stressigt när det handlar om att samtala om information som är av vikt för vårdnadshavarna och personal. Ulla menar vidare att i stunder som dessa kan hembesöket vara till stor hjälp då personal från förskolan har en reell bild av barnets hemmiljö och kan således ta hjälp av detta vid exempelvis en svår inskolning.

Hur kan vi göra för att de liksom släpper föräldrarna? Då är det ju så att vi erbjuder att komma ut på ett hembesök innan barnet börjar och då ser man ju vid deras hemmiljö hur barnet är. (Ulla)

Ibland uppstår även hinder för anknytning. Det kan bland annat vara att förskollärarens privata sinnesstämning smittar av sig eller att arbetslaget av någon anledning inte är sammanhållen. Vissa av förskollärarna pratar om hur anknytningen till omgivningen har förändrats genom åren. De upplever att det var svårare för barnen att knyta an till förskolans personal förr och att barn har lättare för anknytning idag. Deras tankar om varför det kan vara så går i riktningen att barn träffar mer människor i olika situationer idag än vad barn gjorde på 1980-talet och 1990-talet vilket innebär att barn har ett större kontaktnät nu än då enligt förskollärarna. Ulla berättar om att under de åren talades det inte om forskning och vetenskapliga grunder eller beprövad erfarenhet.

På 90-talet pratade vi inte om forskning som vi gör idag... på vetenskapliga grunder och beprövad erfarenhet. Visst hade vi socialstyrelsen, allmänna råd och lite riktlinjer innan men det är jättestor skillnad.... Visst hade vi socialstyrelsen, allmänna råd och lite riktlinjer innan men det är jättestor skillnad. Du har mycket mer barnet i fokus idag. Anknytningen hemma är ju också jätteviktig. Livet börjar ju inte den dagen du börjar förskolan. (Ulla)

Även Karin berättar om hur barn är mer inblandade i sociala sammanhang idag än vad barn var under 80 och 90-talet, hon menar att idag är barn på olika aktiviteter både med och utan föräldrar och att det är mer accepterat för föräldrar att ha med sig sina barn i olika sammanhang. Detta tror sig Karin kan bero på att i dagens samhälle har de flesta barnen två arbetande föräldrar.

Barn idag har mycket mer social erfarenhet idag än vad än vad de hade förr. (Karin)

En förskollärare förklarar att de inte alltid kan ta rast utefter sitt schema och då får arbetslaget samarbeta genom att byta raster så barnet känner sig trygg. För de barn som är otrygga i förskolan har en förskollärare lyft att bildschema över dagen har gjort barnen tryggare och

lugnare och kan sedan återgå till leken. Det har blivit tydligare för barnen att veta vad som sker innan mamma eller pappa kommer och hämtar. Det handlar om att fånga ögonblick, att vara närvarande för att se vad barnen är intresserade av. Det görs lämpligast genom att fråga vårdnadshavarna vad de tycker om att göra hemma och vad deras barn är intresserade av.

Trygga vårdnadshavare ger trygga barn

Enligt förskollärarna är det av stor vikt att ha en god relation med barnens vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska bemötas utifrån barnens och vårdnadshavarnas behov av all personal på förskolan. Genom information från förskolans personal får vårdnadshavarna upplysning om hur verksamheten fungerar. Detta för att inga missförstånd ska uppstå samt för att ge vårdnadshavarna en trygg start i förskolan. Det brukar oftast resulteras i att barnet blir trygga och lugna vid lämning och hämtning. Pia förklarar hur viktigt det är att vårdnadshavarna får en inblick i verksamheten, får de en inblick har de större förståelse och "kan således känna en större trygghet i att lämna sina barn på förskolan.

Det är viktigt att vara tydlig med hur vi gör men framför allt varför vi gör det och vad vi vill att det ska leda till. (Pia)

Vårdnadshavarnas delaktighet mena Fatime förhoppningsvis ger dem ett förtroende för förskolan, speciellt eftersom att förskolans personal ska ha ett relativt långt samarbete med föräldrarna. Vet vårdnadshavarna hur avdelningen arbetar byggs ett förtroende och band mellan förskolan och hemmet.

Eh, sen är det viktigt att få in föräldrarna såklart i hur vi arbetar, eh, du ska ha en kontakt med dem framöver i flera år förhoppningsvis. (Fatime)

Förskollärarna upplever att det är viktigt att få vårdnadshavarnas förtroende, vilket de får igenom att ha en dialog med vårdnadshavarna så att de känner sig lugna och trygga men framför allt delaktiga i barnets vistelsetid på förskolan, att knyta ett band mellan förskolans personal och vårdnadshavarna är gynnsamt för barnets trygghet. Vårdnadshavarnas inställning är viktig för att barnen ska känna sig trygga och förskollärarna talar mycket om att, är vårdnadshavaren otrygga i att lämna barnen på förskolan så smittar det lätt av sig på barnet. Karin upplever att genom en bra relation mellan vårdnadshavare och förskollärare kan jobbiga situationer lösas lättare om vårdnadshavarna har ett förtroende för förskollärarna. Förtroendet kan leda till att olika situationer på för skolan blir mer lättarbetade mellan förskolläraren och vårdnadshavarna.

Om en förälder är väldigt orolig med sitt barn och tycker att situationen är jättejobbig smittar det av sig på barnet. De kanske drar ut på avskedet, de vänder och ska gå tillbaka och säga något igen och går tillbaka när barnet blir ledset. Det påverkar ju, det känns som det är viktigt att man är tydlig. (Karin)

Medan de vårdnadshavaren som signalerar att det är en trygg plats att vara på, blir barnet tryggare. Fatime berättar om att det kan bli så att de otrygga vårdnadshavarna färgar av sig på barnet och det kan leda till att barnet får en otrygg relation samt anknytning till förskolan, vilket i sin tur kan leda till svåra lämningar och otröstliga barn. Detta i sin tur kan leda till att vårdnadshavarna blir ännu mer oroliga och helt plötsligt blir detta en ond spiral som bara snurrar vidare.

Om föräldrarna pratar hemma, hör barnen allt, eh, kroppsspråket, ansiktsuttrycken, liksom hör man en förälder som säger, åh, jag vill inte lämna honom här egentligen, ah, barnet undrar ju varför.

Men att signalera att det här är okej jag är inte rädd för att lämna dig här så du behöver inte heller vara rädd för dem. (Fatime)

Många utav förskollärarna menade på att avskedet skulle vara tydligt för barnet. Trots att barnen blir ledsna vid lämning så är det av vikt att föräldern överlämnar barnet till pedagogen och säger hej då, nu måste mamma/pappa gå och jobba. Några förskollärare upplevde vid ett flertal gånger under inskolningar att vårdnadshavarna gärna ville smita undan och sa till pedagogen att, "nu går jag och tar mig en kopp kaffe". Där var förskollärarna väldigt tydliga med vårdnadshavarna där de dels förklarade hur det påverkar barnet samt hur det ska gå tillväga vid lämning så att alla känner sig trygga. Förskollärarna upplever att om vårdnadshavarna tryggt lämnar över sina barn till förskollärarna menar de att barnen känner trygghet i att vårdnadshavaren inte är orolig. Förskollärarna försöker i den mån det går inte att ta barnet ifrån vårdnadshavaren utan att både barn och vårdnadshavare känner att situationen är okej. Ulla menar att vid svåra lämningar får man se det som en utmaning att försöka få barnet att lämna sin vårdnadshavare utan att barnet och vårdnadshavaren ska bli allt för ledsna. Hon menar att de i hennes arbetslag strävar efter att inte behöva slita isär vårdnadshavaren och barnet utan att de försöker hitta lösningar som gör att vårdnadshavaren själv lämnar över det ledsna barnet.

Det är ju en utmaning att hitta det där som kan göra att man inte drar isär dem men man kan ju inte ta barnet ifrån föräldrarna. Föräldrarna är ju mycket mer med idag i verksamheten och de är med och målar, äter och lägger dem här. (Ulla)

Vid hämtning och lämning är det viktigt att vårdnadshavaren signalerar till barnet att det är okej för hen att vara på förskolan menar Karin. Att försöka dölja sina oros känslor kan såklart vara svårt för vårdnadshavaren men det bästa för barnet är att inte visa de negativa känslorna. Får barnet en känsla av att det är okej för vårdnadshavaren att lämna så går oftast lämningen bra för barnet också.

Det känns som att det är viktigt att man är tydlig. Signalerar att man är positiv även om du inte är det för det är ju klart att det är motstridiga känslor i dig själv som förälder också. Men att signalera att det här är okej, jag är inte rädd för att lämna dig här så du behöver inte heller vara rädd för det här. (Karin)

Det framgår i alla intervjuer att vårdnadshavare som är extra oroliga får videoklipp eller foton på barnet med en liten beskrivning om att barnet leker och är glad. Detta resulterades till tryggare vårdnadshavare och man kunde se att lämningarna blev enklare och barnen upplevdes också bli trygga.

Förskollärarnas uppfattning om hur barnen knyter an vid inskolning

Det förskollärarna upplever är viktigt vid anknytning i samband med inskolning är att miljön på förskolan ska vara så lugn och trygg som möjligt. Barnet behöver till en början stödet ifrån sin vårdnadshavare för att tryggt kunna knyta an till förskolans personal. Alla förskollärare använder sig av samma tillvägagångssätt vid inskolningen där en i arbetslaget tar emot familjen. De talar om att de sitter på golvet med vårdnadshavaren och barnet och försöker skapa en trygg kontakt, vårdnadshavaren berättar kanske om vad barnet tycker om att göra hemma och om det exempelvis finns någon sång som barnet tycker extra mycket om. Det är av stor vikt att visa intresse för barnet och vara närvarande. Karin påtalar under intervjuens gång att vissa barn under en längre tid har behov av att hålla sig nära sin anknytningsperson, detta tar de vara på och försöker vara lyhörda gent emot barnet och således försöker de inte

göra några hastiga byten av personal vid lämning på morgonen utan försöker i den mån det går ha samma personal som tar emot barnet.

Vissa barn har ju större behov än andra av att det finns just en och samma vuxen i närheten hela tiden medans andra fortare accepterar, så att säga. Vi delar på ansvaret men märker man att det är nödvändigt så försöker vi hålla oss så mycket som möjligt till en och samma person som tar lämningsituationerna de första veckorna och ansvarar för att byta blöjor kanske och sitta med vid samma matbord och finnas och trösta. (Karin)

Majken använder sig av olika strategier vid inskolningen för att underlätta tillvaron för det ny inskolade barnet, hon menar att det är viktigt att visa sig intresserad för barnet för att kunna knyta an till barnet.

Att vara intresserad, sitta ner, vara närvarande, locka och pocka med spännande saker. Ha en bra kontakt med föräldrarna. (Majken)

Under de första veckorna försöker en och samma personal möta upp det nya barnet i tamburen på morgonen för att barnet och vårdnadshavarna ska få känna ett band emellan dem och förskolläraren, detta för att öka tryggheten och möjligheten för att knyta an till barnet.

När det kommer till att skapa en lugn och trygg tillvaro vid anknytningen till små barn, upplever förskollärarna är att det är viktigt att sitta still så att det inte blir en massa spring runt inskolningsbarnet. Utan förskollärarna visar att jag finns kvar här hos dig. En förskollärare pratade om att det stänger dörrarna under tiden det är inskolning för att undvika oroliga barn eftersom deras lek avbryts genom att barnet tror att deras vårdnadshavare kommer. De berättar även om vikten att ha ögonkontakt med barnet, att se barnets kroppsspråk då många av barnen ännu inte kan prata. Samt att även personalen i arbetslaget som är med barnet visar med sitt kroppsspråk att här ska du känna dig trygg men vi ska också ha det skoj och roligt. Här berättar även Fatime om att det är viktigt att se hur barnen betar sig, vad kan vi se, barnet som inte gråter men som har ett spänt kroppsspråk kan vara i behov av hjälp. Fatime påtalar flera gånger hur viktigt det är att iaktta barnen.

Följa och se kroppsspråket, det säger ju jättemycket. Det här barnet vi har kanske inte ens kan prata, så det är ju antingen så att det är ett rop på hjälp när de börjar gråta, då är det något som är fel. Då får man ju kolla lite, vad är det som inte stämmer. (Fatime)

Karin förklarar även hon att det är viktigt att iaktta barnet och de vad barnet gör, vem barnet själv väljer som anknytningsperson. Det går inte alltid att förutbestämma vem som ska bli barnets anknytningsperson då barnet har en egen vilka och kanske tyr sig till någon annan. Då är det viktigt att hela arbetslaget har samma förhållningssätt och låter barnet ha inflytande över sitt eget val av anknytningsperson.

Vi tänker väl lite så att vi skolar in, att vi får läsa av barnen lite granna för oftast väljer de ju ut någon utav oss ganska tidigt. Okej det är inte alltid den vi har bestämt som ska vara ansvarig för inskolningen även om man är närvarande så det brukar vi nog tänka lite, så att den barnet väljer får liksom bli den som jobbar mest med anknytningen till just det barnet och att man försöker finnas närvarande under den första tiden. (Karin)

Förskollärarna upplever sig vara lyhörda och observanta på barnens vilja att knyta an och de leker ge och ta lekar med barnen för att skapa en relation. Förskollärarna pratar om hur de bemöter barnen när det kommer till förskolan, så som att de ger barnet en leksak för att visa att de vill leka. Det kan också vara genom att intressera sig för vad barnet vill göra och nyfiket

följa med för att utforska. Främst är det den fysiska närheten som barnen behöver vid inskolning för att bli trygga. Barn är oftast tydliga med hur de beter sig för att bli sedda, en del gråter, en del är utåtagerande och vissa visar tydligt, titta här är jag. Det finns många olika sätt för barnen att söka kontakt menar förskollärarna. Pia är erfaren av barns sätt att visa att de behöver fysisk närhet, de kommer ofta nära, kommer backandes mot en när man sitter på golvet och visar tydligt att de vill sitta i knä. Där och då är det viktigt att förskollärarna är uppmärksamma och närvarande för att kunna tillgodose barnens behov.

Ja det kan vara att bli buren och att vilja vara nära, kramas, klappa, visa, se saker, genom lek, det kan vara genom att ljuda och visa här är jag. (Pia)

Olika typer av inskolning

Det finns olika sätt att börja på förskolan, det beror på barnet, vårdnadshavarna och förskolan. Förskollärarna har egna erfarenheter om vilken inskolning som brukar fungera bäst men de berättar även om andra inskolnings alternativ som vårdnadshavarna kan välja, som passar bäst för dem och deras barn. De inskolningsformer de benämner är den föräldrar aktiva då kommer barnet med sina vårdnadshavare en timme första dagen för att få ta del av information och därefter vistas barnet tillsammans med sin vårdnadshavare på förskolan i tre hela dagar mellan 9–14 för att sedan prova på att stanna på förskolan själv dag nummer 5, men föräldern finns behjälplig och redo att komma om det behövs. De tar även upp den traditionella inskolningen där barnet succesivt ökar tiden under två veckor för att sedan vara färdig inskolad. Dock rekommenderar de flesta den föräldraaktiva inskolningen. Många tar upp att det blir lättare för vårdnadshavarna att få en förståelse för vad barnet har varit med om under en dag på förskolan och kan efter denna föräldraaktiva inskolningen samtala med sitt barn om hur dagen har varit på förskolan, samt att de knyter ett band både med personalen men också med de andra barnen på avdelningen. Karin poängterar tydligt att de i hennes arbetslag har analyserat, reflekterat och således gjort en utvärdering att den traditionella inskolningen verken är till barnets eller vårdnadshavarnas fördel. Där av väljer de att rekommendera den föräldraaktiva inskolningen till alla vårdnadshavare som söker plats på den avdelning där Karin arbetar.

Vi har utvärderat det här flera gånger just det här med att de inte behöver vara oroliga för att mamma och pappa ska springa iväg. Typ den här "jag smiter iväg" säger inget, "jag tar en fika" och det blir ju en väldigt otrygg situation. Så det här med föräldraaktiv inskolning blir bättre för barnen. De hinner lära känna oss och alla rutiner och föräldrarna får en helt annan inblick. (Karin)

Fatime har en helt annan uppfattning än Karin i hur hon upplever den traditionella inskolningen som en mer positiv form av inskolning då barnet endast kommer till förskolan kortare stunder till en början och ökar succesivt. Hon förklarar och motiverar varför hon väljer att rekommendera den traditionella inskolningen för vårdnadshavarna som söker plats på den avdelning där hon arbetar.

Vi tränar på att föräldrarna är närvarande liksom, det är ju vad man är van vid. (Majken)

Det här 9–14 blir för intensivt, tänk bara på oss själv om vi ska lära känna en ny kompis eller vem som helts. Du sitter ju inte där i 6–7 timmar utan kanske två och fikar lite och sen skapar du din egen uppfattning. Jag tror det fungerar lika för barnen att de får känna och se, sakta men säkert. (Fatime)

Sen finns det också den traditionella inskolningen där barnet succesivt ökar vistelsetiden under två veckors tid. Första dagen kommer barnet en timme tillsammans med

vårdnadshavaren och allt eftersom ökar man på tiden och vårdnadshavaren lämnar barnet på förskolan under korta stunder. I slutet på andra vecka kommer barnet att stanna en hel dag på förskolan då föräldern endast är med vid hämtning och lämning. En del av förskollärarna upplever denna typ av inskolning som en lugn och trygg start för barnen, dock är det vårdnadshavarna som har det slutgiltiga beslutet om vilken inskolning de kommer använda sig av då förskollärarna endast rekommenderar utifrån sina beprövade erfarenheter. Här förklarar Fatime att hon föredrar den traditionella inskolningen då den upplevs för henne som ett lugnt och tryggt sätt att börja sin inskolning på förskolan. Barnet får gott om tid på sig att lära känna både miljö och personal.

Jag gillar den traditionella inskolningen, eh, där barnen får komma en liten stund och barnen kan titta och känna av läget. (Fatime)

Tillskillnad från Fatime upplever Majken den traditionella inskolningen som mindre positiv än den föräldraaktiva. Hon upplever att det var svårt för barnet att veta vart föräldern hade tagit vägen och att många föräldrar valde att bara smyga iväg utan att säga hej då till barnet.

Den här traditionella inskolningen var ju helt värdelös, för första gången föräldern försvann så var det ju svårt liksom eh, efter det så lämnade ju barnet inte ögonkontakt med sin förälder, de går ju på helspänn hela tiden och tittar. (Majken)

En del förskollärare använder sig av en blandning av de båda inskolningarna för att få en bra balans för både barnet och vårdnadshavarna. Oftast ligger grunden i hur vårdnadshavarna har möjlighet att vara ifrån sina arbeten, men också hur barnen påverkas av den nya miljön på förskolan. Vissa barn behöver längre tid på sig och kanske mer närvaro från sin vårdnadshavare. Förskollärarna påpekar att det är viktigt att vårdnadshavarna är närvarande och visar barnet att de finns så att barnet kan utforska och komma tillbaka och tanka trygghet. Pia förklarar att det under inskolnings perioden är viktigt att vara lyhörd på barnets kroppsspråk och uttrycker barnet en trygghet kan det vara dags att prova att vara utan vårdnadshavaren på förskolan.

Man kan känna in när det är dags att börja lämna, prova korta stunder så att barnet fattar att de går och kommer tillbaka ganska snart igen. (Pia)

Resultatsammanfattning

När det kommer till förskollärarnas strategier för att knyta an till små barn, använder de sig av vårdnadshavarens närvaro vid inskolningen för att öka tryggheten hos barnen. Det är av vikt hur förskollärarna för sig i närheten av barnen då barnen ska uppleva att deras vistelsetid på förskolan är lugn och trygg. Förskollärarna anser att det är av vikt att barnen själva får välja vem eller vilka pedagoger de vill vara hos. Detta förhållningssätt resulterar i att barnen får inflytande och det skapas en lugn och trygg tillvaro och med tiden utökar de sina anknytningspersoner. Några strategier som förskollärarna lyfter är att de ska vara nyfikna på barnets intressen samt vara närvarande och lyhörda. Andra strategier som förskollärarna lyfte fram för att knyta an till de små barnen var att tillåta barnen att sitta i sina egna vagnar, ha sin snuttefilt, leksaker eller andra artefakter vid exempelvis måltider då barnen kunde vara ledsna. Förskollärarnas strategi att bejaka kroppsspråket används i arbetet med de små barnen för att öka förmågan till anknytning. Det använder även strategier som exempelvis stora leenden, ögonkontakt, varma kramar och ett knä att sitta i.

Förskolläraernas arbete med de små barnen under inskolning är bland annat att vara närvarande, lugna, sittandes på golvet, vara med och leka, titta på kroppsspråk samt vara intresserade för barnens individuella intressen. När barnet väl är inne på avdelningen och inskolningen är igång är en utav strategierna som nämns att dörrarna ska vara stängda så att barnen inte blir störda i leken. Barnen blir lätt oroad och tror att vårdnadshavarna är där för att hämta när andra vuxna rör sig utanför avdelningen i exempelvis tamburen. Förskolläraerna har lagt märke till att barnen blir oroliga av att dörrar öppnas och stängs och således minskar barnens lek.

Verksamheten erbjuder olika typer av inskolningsformer för att möta barnets och vårdnadshavarnas behov. De använder sig av den så kallade föräldraaktiva inskolningen samt den traditionella två veckors inskolningen. Men vissa förskolor har valt att göra en blandning av dessa inskolningsmetoderna för att öka tryggheten hos både barnen men också för vårdnadshavarna. Det visar sig att det finns olika positiva delar med de olika typerna av inskolning vilket är av vikt då livet ser olika ut för alla människor. Några vårdnadshavare har kanske inte möjlighet att använda sig av två veckors inskolning på grund av arbetet. Andra vårdnadshavare är mer oroliga och känner att de vill vara med under två hela veckor och en del har redan skolat in barn sedan tidigare och har förkunskaper om förskolans verksamhet och personalen och behöver bara tre dagars inskolning. Vid inskolning ges barnet extra mycket fokus för att knyta an, bli trygga och komma in i barngruppen.

DISKUSSIONER

Resultatdiskussion

Resultatet av studien grundas i vår insamlade data från fem olika förskollärare som intervjuats. Resultatet presenterades under olika kategorier som konkret besvarade frågeställningarna som rör studien;

- Vilka uppfattningar har förskollärarna om små barns anknytning?
- Vilka strategier beskriver förskollärarna att de använder sig av när de arbetar med små barns anknytning?
- Vilken typ av inskolning rekommenderar förskollärarna till vårdnadshavarna för att få barnen trygga i gruppen?

Studiens är att skapa en större uppfattning om förskollärares erfarenheter av att arbeta med små barns anknytning på småbarnsavdelningar i förskolan. Under bearbetningen av materialet såg vi både likheter men även olikheter i förskollärarnas uppfattningar och svar från de intervjuade förskollärarna.

Förskollärares uppfattning om små barns anknytning

Till följd av svaren på intervjufrågorna har det framkommit att förskollärarna som deltagit har goda kunskaper inom området anknytning. De benämner inte de olika typerna av anknytningsmönster som Killén (2015, ss. 33–40) skriver om. Exempelvis otrygg ambivalent anknytning, där barnet blir förfärat när vårdnadshavarna lämnar barnet i en främmande situation under en kortare stund och barnet lugnar sig inte vid återförening utan är fortfarande otröstlig. Förskollärarna beskriver hur de erfarit några barn på förskolan som varit otröstliga under flera år. När det handlar om ett otryggt undvikande mönster menar Killén (2015, ss. 33–40) att barn gradvis trycker undan sitt anknytningsmönster och visar inte sina känslor. En förskollärare talar om hur vissa barn bara sväljer, sväljer och sväljer. Det vill inte gråta och har svårt att visa känslor. De barn som har en desorienterad/desorganiserad anknytning grundar sig i en uppväxt där barnet antingen döljer sina egna behov och är sina vårdnadshavare till lags eller använder sig utav översittande och straffande strategier. Dessa olika mönster beskrivs i bakgrunden utifrån Killén (2015, ss. 33–40). Däremot beskriver förskollärarna om barns olika beteenden ur de anknytningsmönster som finns. De väljer att benämna barn som trygga eller otrygga istället för att sätta någon diagnos på barnen då det inte ligger i deras profession att göra denna typ av utlåtande. Bowlby (2010, s. 152) beskriver att barnens anknytningsmönster som en gång bildats kan förändras med barnets mognad samt hur relationen ser ut. Under de första två till tre åren är barnets anknytningsmönster beroende av relationen till exempelvis vårdnadshavarna. Skulle då vårdnadshavarna behandla sitt barn annorlunda förändras barnets anknytningsmönster därefter. I och med att barn växer, utvecklas mönstret till en egenskap vilket betyder att det speglas till lärarna.

Förskollärarna är måna om att miljön ska vara lugn och trygg för att barnen ska finna ro till anknytning. Valet om vem eller vilka barnen väljer ut till anknytningspersoner ligger hos barnen. Målet som förskollärarna strävar efter är såklart att barnen ska känna sig trygga med all personal på förskolan och för att uppnå detta försöker förskollärarna att inte lägga någon prestige i barnens val av anknytningsperson på förskolan. Förskolläraren ska fungera som en trygg bas som barnen kan utforska ifrån, när barnets anknytningssystem sätts igång ska förskolläraren finnas tillhands för att söka trygghet hos. För att en relation mellan två individer ska utvecklas så menar Bowlby (2010, s. 156) att de båda måste vara medvetna om den andres synpunkt, mål, känslor, avsikter och de måste anpassa sitt eget beteende för att

kunna integrera. Då krävs det att var och en har någorlunda adekvata modeller av sig självt och den andre, vilket uppdateras regelbundet genom en öppen kommunikation mellan dem.

Vid inskolningen är det till en fördel om en person tar emot barnet de första dagarna men det är inte alls säkert att barnet väljer denna förskollärare som sin första anknytningsperson i förskolan. Förskollärarna försöker i den mån det går låta barnen ha inflytande över sin vistelsetid på förskolan. Inte bara i vad de gör utan även i valen de gör utifrån sina egna behov och önskningar. Att barnen har rätt till inflytande handlar inte om att bestämma betonar Johannesen (2009, s. 31). Utan Johannesen menar att inflytande handlar om att alla är en del av en gemenskap där alla ska visa respekt och inkludera, oavsett inställning och åsikter. Det handlar om människans samspel, där alla respekteras och lyssnar till varandra i gemenskap.

Förskollärares strategier vid arbete med små barns anknytning

En förskollärare lyfte vikten av att observera enligt metoden kontaktbarometer¹³. Där utvärderar pedagogerna sig i förhållande till det enskilda barnet. När pedagogerna har bedömt sig till alla barn i barngruppen, diskuteras det sedan i arbetslaget. Där går de igenom varför det inte ser vissa barn, hur relationen är till alla barn och sedan försöker arbetslaget tillsammans hitta tillvägagångssätt för att se alla barn i barngruppen. Ser pedagogerna att det behöver tillsätta åtgärder så gör personalen det. Detta styrker även Niss (2006, s. 51) som beskriver att kontaktbarometern är en bra metod för att alla barn ska kunna knyta an, bli sedda och hörda.

En förskollärare sa att det använder sig av ett frågeformulär där vårdnadshavarna fyller i hur barnets dygnsrytm ser ut samt om barnet har någon favoritsång eller om barnet behöver ha med sig egen snuttefilt eller gosedjur som förstärker tryggheten hos barnen. Det framgick från alla förskollärarna angående om gosedjur och snuttefilt men inte om något frågeformulär. Vidare beskriver förskollärarna att det är av vikt att vara lyhörda och avlyssna både barnen och vårdnadshavarna för att på bästa sätt kunna knyta an till barnen på avdelningen. Bowlby (2010, s. 161) beskriver att två till treåringar som utvecklats normalt, visar sig inte ängsliga eller efterhängsna förutom när de är ledsna och skrämde, annars utforskar de frimodigt. Vidare menar Bowlby att barn har sedan födseln en uppsättning möjligheter med spår som är öppna. De spår som barnet kommer att följa är avgörande för varje stund av samspel som individen har i sitt sinnestillstånd och i vilken miljö hen vistas i. Vilket spår barnet följer, bestäms av omgivningen det hamnar i, särskilt hur de blir behandlade och hur omsorgsgivaren reagerar. De barn som har känsliga och engagerade omsorgsgivare får följa ett sundare spår i sin utveckling medan de som har okänsliga, oengagerade, avvisande omsorgsgivare sannolikt följer ett avvikande spår som kan leda till sammanbrott inför allvarliga motgångar.

En förskollärare beskriver att ett stressat arbetslag smittar av sig på barngruppen vilket leder till mer oroliga barn. Genom att dela upp barnen i mindre grupper, gör att varje barn blir sedda och stressen minskar för alla. Arnesson Eriksson (2011, s. 66) förklarar att ett lyhört förhållningssätt underlättas av att organisera verksamheten därefter, således är det av vikt att dela in barngruppen till mindre grupper då det har sett att det gynnar alla barn. Alla förskollärare pratade om att de delar upp barnen i mindre grupper för att barngruppen är så stora. I de stora grupperna har förskolans personal svårt att se, finnas tillhands för och arbeta med alla barn.

¹³En observationsmetod där pedagoger skattar sig i förhållande till om det ser varje barn i en barngrupp.

Förskollärarnas inskolningsrekommendationer för att öka förmågan för anknytning

För att barnet ska få en trygg anknytning är det av vikt att pedagogerna är tydliga under inskolningen om hur det går till menar Arnesson Eriksson (2011, s. 28) då vårdnadshavarna blir lugna och vet vad som förväntas av dem. Det är även av vikt för barns trygga anknytning menar Arnesson Eriksson (2011, s. 24) att arbetslaget är samspelt och har samma överenskommelser över hur inskolningen ska se ut. De nackdelar som kan hämma en trygg anknytning för de små barnen är en bristande relation till vårdnadshavarna. Förskollärarna har utvärderat de olika metoderna för inskolning flera gånger och med sin beprövade erfarenhet kommit fram till att den föräldraaktiva inskolningen är att föredra. De flesta förskollärarna rekommenderar den föräldraaktiva inskolningen till vårdnadshavarna då de flesta av förskollärarna har sett att vårdnadshavarna blir trygga och att barnen får en trygg anknytning. Däremot är förskollärarna flexibla och kan ordna så att vårdnadshavarna får en längre inskolning om det önskas. De vårdnadshavare som behöver mer stöttning och trygghet har möjlighet att vara med i två veckor om det så önskas. Att låta vårdnadshavarna vara kvar i verksamheten och se hur en dag ser ut gör att vårdnadshavarna vet vad barnen gör på förskolan. Vårdnadshavarna knyter samtidigt band till personalen och barnen som går på avdelningen och genom egna erfarenheter så kan vårdnadshavarna stötta och fråga barnet om hur dagen har varit. Det Arnesson Eriksson (2011, s. 31) uttryckt sig om är att samarbetet mellan pedagog och vårdnadshavare är av vikt då det har sett att barnen blir tryggare. Alla förskollärare påtalade att samarbetet är av betydelse för barnens trygghet och anknytning. Det gör samtidigt förskollärarnas arbete lättare då det ofta blir mer samtal om det är en god kontakt mellan dem och vårdnadshavarna. Killèn (2015, s. 17) och Niss (2006, ss. 71–72) har båda kommit fram till att barn mår bra av och får den bästa förutsättningen för trygg anknytning när vårdnadshavarna och personalen har en god kontakt.

Vårdnadshavarna har enligt förskollärarna även möjlighet att välja den traditionella inskolningen, dock var det endast en utav de intervjuade förskollärarna som rekommenderade denna typ av inskolning på grund av att hennes arbetslag hade goda erfarenheter från denna traditionella inskolningen. Den traditionella inskolning använder förskolläraren som en jämförelse med hur vuxna knyter an till nya människor. Förskolläraren menar att vi vuxna inte sitter och fikar med helt nya människor i fem timmar i streck vid första mötet. Utan tiden utökas för varje tillfälle de ses och anknytningen till varandra blir starkare för varje gång. De andra förskollärarna ansåg att denna typen av inskolning gav de små barnen förvirring då vårdnadshavarna dök upp och försvann titt som tätt.

För att få vårdnadshavarnas förtroende är det av vikt att personalen engagera sig i vårdnadshavarnas barn. Genom bilder, videos och daglig kontakt får vårdnadshavarna ett större förtroende och en större tillit till personalen som arbetar på förskolan. Detta är något de fortsätter med då det har sett en förändring vid lämning. Efter att fått reda på att dagarna för barnet på förskolan är bra och inte tårfyllda som vid lämningen på morgonen, känner vårdnadshavarna sig tryggare med att lämna sina barn upplever förskollärarna. Från det att barnet har gråtit på morgonen, till att pedagogen skickar film på hur barnet har det under en dag till vårdnadshavarna har deras oro släppt och förskollärarna kan snabbt se en förändring redan dagarna efter vid lämningen. Barnen slutade att gråta och vårdnadshavarna litade på att barnet har det bra och tryggt på förskolan. Denna strategi anses vara en fungerande strategi för att få både tryggare vårdnadshavare och barn på förskolan. Vårdnadshavarna får genom dessa bilder och videos en stor tillit till personalen som visar på att det ser barnen. De uppdrag som förskolan har är att vara familjernas stöd i deras ansvar kring barnens fostran, utveckling och växande (Lpfö 98 rev. 2016, s. 5).

När det handlar om lämning av de små barnen ska de helst lämnas på sin egen avdelning och det ska helst finnas en och samma personal som tar emot (Arnesson Eriksson 2011). Detta förklarar även förskolläraren Karin som beskriver att de i den mån det går försöker ha samma förskollärare som möter upp barnet på morgonen de första veckorna efter inskolningen. Förskollärarna beskriver att det möter barnen och vårdnadshavarna i tamburen och att det först och främst är barnet de hälsar på samt att de försöker under de första veckorna med att en och samma personal möter upp.

Genusperspektiv i relation till anknytning

Bowlby (2010, s. 154) menar att det är en komplex fråga som man ännu vet allt för lite om. Det krävs mycket forskning för att ge svar på om anknytningen skiljer sig mellan flickor och pojkar. När det kommer till genusperspektiv såg ingen förskollärare vid första tanken någon skillnad på att flickor eller pojkar hade lättare för att knyta an till pedagogerna. Utifrån Lpfö 98 (rev. 2016, s. 5) står det att flickor och pojkar som går i förskolan ska ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. En förskollärare återkom däremot med lite reflektioner efter intervjun och kunde se att det funnits två pojkar som hade svårt i flera år att knyta an till någon. Det har gått bra för alla olika typer av familjekonstellationer och således hade de inga förklaringar till varför det skulle skilja sig mellan pojkar och flickor. Däremot var det en förskollärare som uttryckte sig om att barnen idag har lättare att knyta an till personalen än vad de upplevde förr i tiden. Förskollärarens tankar gick kring hur människor socialiserar sig mer idag än vad det gjorde förut och att det kanske kan bero på det. Killén (2015, ss. 120–121) menar att det inte finns några skillnader mellan flickor och pojkars grundläggande behov av närhet samt andelen tryggt eller otrött anknutna barn i förskolan. Enligt Killén har studier gjorts i förskolan där de tittade på hur mycket tid pedagoger spenderade med flickor och pojkar och resultatet visade olika. En studie i USA visade att flickor blir mer lyhört bemötta, skapar närmare relationer med pedagogerna och det kanske grundade sig i att de flesta pedagogerna själva var kvinnor (Killén 2015, ss. 120–121 se Watamura, Kryzer & Robertson, 2009). En liknande studie som gjordes i Sverige visade tvärtom där pedagogerna i högre utsträckning samspelade med pojkarna (Killén 2015, ss. 120–121 se Månsson, 2000). Vidare beskriver Killén (2015, ss. 120–121) att det finns en stor medvetenhet kring genusfrågor och arbetet är mycket aktivt i den svenska förskolan idag.

Metoddiskussion

Valet av kvalitativ metod och genomförandet av halvstrukturerade intervjuer gav oss möjlighet att ställa följdfrågor till förskollärarna som gav oss information om både förskollärarnas egna erfarenheter samt kunskaper om anknytning i förskolan.

Arbetet med att skriva fram intervjufrågorna gjorde vi genom att titta på vårt syfte och sätta oss in i hur vi skulle få svar på detta. Genom att formulera tre frågeställningar som relaterar till syftet fick vi möjlighet att arbeta fram ett antal intervjufrågor som gav oss svar på frågeställningar samt på syftet. Valet av att utföra en pilotstudie gjorde vi för att se om underlaget till intervjuerna med förskollärarna var tillräckligt ingående för att ge svar på frågeställningarna samt det övergripande syftet. Pilotstudier ger bättre förutsättningar för att ställa rätt frågor under de kommande intervjuerna menar Lantz (2014, ss. 77–78). I förarbetet med intervjufrågorna gjordes ett färgkoordinerat dokument (se bilaga 3). Genom denna färgkoordinering av intervjufrågorna fick vi en god överblick av vilka frågeställningar respondenten hade gett svar på. Detta underlättade arbetet med att få fram rätt karaktär på intervjufrågorna. Dock kunde det upplevas svårt att veta vem som var lämplig att intervjua i

den utförda pilotstudien. Vi började med att fråga ett flertal förskollärare om de ville ställa upp som intervjupersoner i vårt kommande examensarbete och en utav dessa valdes ut som förskollärare i pilotstudien. Lantz (2014, s. 78) skriver att det är bra om intervjupersonen tillhör samma kategori som de kommande intervjupersonerna och det är värdefullt för intervjuarna att få en återkoppling om innehåll och uppläggning. Efter vår pilotstudie samtalande vi om upplägget och förskolläraren upplevde att intervjun hade en bra grund för kommande intervjuer. När vi sedan transkriberade pilotstudien kom vi fram till att frågorna var tillräckliga för att få svar på syftet och således använde vi pilotstudien i resultatet. Det vi dock upplever i efterhand är att vi borde kontaktat fler förskollärare som reserv då förskollärarna blev sjuka och gjorde så att processen blev fördröjd. Hade vi varit mer förberedda och tillfrågat fler förskollärare hade arbetet med framskrivandet av resultatet flutit på bättre.

Intervjuerna utfördes på respondenternas arbetsplatser då vi ville få en lugn och avslappnad intervju i en miljö som upplevdes trygg för respondenten. Lantz (2014, s. 96) menar att människan känner sig bättre till mods i ett sammanhang än i ett annat och att det är bra att välja ett inbjudande rum som är ostört. Genom att välja deras arbetsplats gav det även möjlighet att se förskollärarnas arbetsmiljöer, vilket gav en djupare inblick i hur förskollärarnas arbete utfördes även om det inte utfördes några observationer. Det hade dock varit av intresse att genomföra observationer för att se barnens olika beteende som förskollärarna berättat om men vi valde att begränsa arbetet till endast intervjuer då vi upplever oss får mer grundligare svar genom intervjuer som passar till syftet. Det hade även varit intressant att få ta del av förskollärarnas observationer utefter kontaktbarometern då vi upplevde denna typ av observation som väldigt positiv när det kommer till att se varje barn.

För att på bästa möjliga vis kunna samla in informationen från de fem intervjutillfällena fick vi godkännande om ljudinspelning av samtliga förskollärare. Ljudinspelningen öppnade för en noggrann transkribering vilket gav möjlighet för den av oss som inte kunde medverka under intervjun en chans att ta del av intervjun. Det finns en del fördelar med ljudupptagning, så som att upprepa ordval och tonfall som åter kan lyssnas till i efterhand samt reflektera över sin egna roll som intervjuare där man kan höra sina misstag samt vad man gjorde bra (Trost 2010, ss. 74–75). Under avlyssnande av ljudinspelningarna vid transkriberingen var det även lättare att höra att intervjuaren försökte leda in respondenten på vissa specifika områden med hjälp av följdfrågor. Då det på grund av olika omständigheter inte gick att lösa att vi båda var med vid alla intervjutillfällen upplever vi som ett mindre problem. Känslor och kroppsspråk går inte att fånga i en ljudinspelning vilket leder till att det som kanske intervjuaren upplevde stort för respondenten kanske inte upplevs ha samma styrka i sitt uttryck när ljudinspelningen avlyssnas.

Didaktiska konsekvenser

De viktigaste didaktiska konsekvenserna vi drar utifrån denna studien är att arbetslagen kan använda sig utav en specifik observationsmetod för att se att de knyter an till varje barn på avdelningen. Genom kontaktbarometern menar Niss (2006, s. 52) kan förskollärarna efter sammanställningen se om det är något barn som inte har någon anknytningsperson. Denna typ av observation utförs två gånger per år genom att varje pedagog i arbetslaget skattar sin anknytning till varje barn, vilket resulteras i om alla barn blir sedda samt att åtgärder kan tillsättas omgående. Efter att alla pedagogerna utvärderat sig i kontaktbarometern diskuterades tillvägagångssätt för att alla barn ska bli sedda. Detta leder oss in på vikten av olika metoder förskolans personal kan använda både för att få kännedom om hur de arbetar för att knyta an till barnen samt som ett hjälpmedel för att få insikt och kunskap som bör styras och utvärderas

verksamheten. Efter ett observationstillfälle skriver Niss (2006, s. 51) att barnobservationerna ska följas upp av hela arbetslaget på olika möten så alla får kunskap om alla barn i barngruppen. Vidare uttrycker Niss (2006, s. 52) att observationsmetoder ger arbetslaget möjlighet att utvärdera nära relationer mellan förskolans personal och barnen då personalen skattar sig i sin relation till barnet inom en viss period. Det gör de genom att sätta plus, minus och 0 bredvid varje barns namn. Plusmarkeringen betyder att pedagogen har haft kontakt med barnet, minustecknet innebär dålig kontakt och 0 betyder att pedagogen inte har någon kontakt med barnet. När sedan alla pedagogerna sammanställt observationen diskuteras frågor om varför det ser ut som det gör och hur det ska gå tillväga för att alla barn ska få daglig kontakt med personalen som i sin tur leder till att förhoppningsvis alla barnen på avdelningen ska få en kompletterande anknytningsperson på förskolan.

För att barnen ska få en bra anknytning till förskolan beskriver en förskollärare att de gör hembesök som innebär att förskolläraren erbjuder att komma hem till de familjer som ska börja på förskolan. Trots att det verkar gammalmodigt då hembesök skedde mer under 1990 talet säger förskolläraren att vårdnadshavarna uppskattar detta. Enligt förskollärarnas erfarenheter upplevs vårdnadshavarna och barnen lugnare och mer positiva till inskolningen efter ett utfört hembesök samt att er relation mellan dem och förskolans har påbörjats. När vårdnadshavarna är lugna, trygga och positiva så smittar det av sig på barnen. Enligt erfarenheter från personalen på förskolan handlar hembesöken om att lära känna varandra och öka chansen till att barnet känner sig trygg och vågar knyta an till någon i arbetslaget. Det finns också en större trygghet för vårdnadshavarna att bli ställa känsliga frågor vid hembesöket då de både är trygga i sin hemmiljö men också för att det inte är en stor barngrupp runtomkring. Förskollärarna har samtidigt chans att få så mycket information om barnet som möjligt och barnet kan visa upp sitt rum med sina leksaker. Strategier som förskollärarna kan använda sig av i samband med inskolningen för barnets anknytning, kan exempelvis vara att nämna liknande leksaker på förskolan som barnet har hemma. Har då förskolläraren varit på hembesök hos familjen så har förskolläraren erfarit barnets leksaker och kan då säga "denna traktorn har ju du hemma". Arnesson Eriksson (2011, s. 20) anser att samhörighet lägger en stor grund för en positiv inskolning. Vi upplever efter intervjun att hembesök är en positiv del i barnets inskolning då barnet både känner igen förskolläraren samt att barnet har börjat få små erfarenheter av dem samt att i hembesök blir det möjligt för förskolläraren att se och höra vad barnet intresserade sig för och kan sedan locka och plocka fram samtal om barnets hemmiljö under inskolningen vilket kan öka förmågan att knyta an. För alla inblandade upplevdes detta som positivt.

När inskolningen sker utan hembesök är förskolläraren med vårdnadshavarna och barnet på avdelningen och i vissa lägen kan det vara andra barn på avdelningen med under informationssamtalet vilket kan göra att förskolläraren inte kan lägga fullt fokus på de som befinner sig på inskolningen. Då barngrupperna är stora och personalstyrkan är liten idag, blir således inskolningar för ett barn och vårdnadshavare högljutt och livligt om inte personalen delar in barnen i mindre grupper. Den första kontakten barnet och vårdnadshavarna får med personalen är tillsammans med barngruppen på förskolan. För att tänka på barnets anknytning är det av vikt att barnet och vårdnadshavarna får en lugn tid tillsammans med personalen.

Vidare forskning

Något som vi vidare hade velat undersöka är vårdnadshavarnas syn på anknytning. Har vårdnadshavarna någon kunskap kring hur viktig anknytningen är för de små barnen? Idag har förskollärarna mer kunskap om anknytning då det ingår i förskolläraryrket. Det hade samtidigt varit intressant att höra om hur vårdnadshavarna blir bemötta och om det skiljer sig

från olika förskolor. Den relation som personalen på förskolan har till vårdnadshavarna, är av betydelse för barnet. För att veta om det är av betydelse bör en studie göras kring vad vårdnadshavarna anser. All forskning som har granskats kring vårdnadshavarnas och personalens relation, tar vi med oss i vår yrkesroll. Samtidigt är det ett mål som alla på förskolan ska sträva efter. Det står i läroplanen att det ska finnas ett gott samarbete där vårdnadshavarna har inflytande i verksamheten.

REFERENSER

Ahnert, Liselotte, Pinquart, Martin and Lamb, Michael, E (2006). Security of Children's Relationships With Nonparental Care Providers: A Meta-Analysis, *Child Development*, May/June 2006, Volume 74, Number 3, ss. 664 – 679

Arnesson Eriksson, Marie (2011). *En bra start om inskolning och föräldrakontakt i förskolan*. Johanneshov: TPB

Barnkonventionen [Elektronisk resurs] : FN:s konvention om barnets rättigheter. (2009). Stockholm: UNICEF Sverige

Broberg, Anders (red.) (2007). *Anknytningsteori betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Enskede: TPB

Broberg, Malin, Hagström, Birthe & Broberg, Anders (2013). *Anknytning i förskolan vikten av trygghet för lek och lärande*. Johanneshov: MTM

Brodin, Marianne & Hylander, Ingrid (2012). *Att bli sig själv Daniel Sterns teori i förskolans vardag*. Johanneshov: TPB

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder. 2., [rev.] uppl.* Malmö: Liber

Bowlby, John (1952). Maternal care and mental health. A report prepared on behalf of the World Health Organization as a contribution to the United Nations Programme for the welfare of homeless children. *Bulletin of the health organization* (355–534). <http://pages.uoregon.edu/eherman/teaching/texts/Bowlby%20Maternal%20Care%20and%20Mental%20Health.pdf>

Bowlby, John (2014). *En trygg bas kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. Johanneshov: MTM

Comondari, Elena (2013). Preschool Teacher Attachment, School Readiness and Risk of Learning Difficulties, *Early Childhood Research Quarterly*, vol. 28, nr. 1, ss. 123-133.

Dysthe, Olga, Hertzberg, Frøydis & Hoel, Torlaug Løkensgard (2011). *Skriva för att lära skrivande i högre utbildning*. Johanneshov: TPB

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (2015). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.). *Handbok i kvalitativ analys. 2. utök. uppl.* Stockholm: Liber

Franzén, Karin (2014). De yngsta barnen-exemplet matematik. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber

God forskningssed [Elektronisk resurs]. Reviderad utgåva (2017). Stockholm: Vetenskapsrådet

Hagström, Birthe (2010). *Kompletterande anknytningsperson på förskola [Elektronisk resurs]*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2010

Harju, Anne & Tallberg Broman, Ingegerd (red.) (2013). *Föräldrar, förskola och skola: om mångfald, makt och möjligheter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Hwang, Philip & Nilsson, Björn (2011). *Utvecklingspsykologi*. Johanneshov: TPB

Johannesen, Nina & Sandvik, Ninni (2009). *Små barns delaktighet och inflytande: några perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Killén, Kari (2015). *Förebyggande arbete i förskolan samspel och anknytning*. Johanneshov: MTM

Lantz, Annika (2014). *Intervjumethodik*. Johanneshov: MTM

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. uppl.] (2016). Stockholm: Skolverket

Malmqvist, Johan (2012) Analys utifrån redskapen. I Dimenäs, Jörgen (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber, ss. 122-132

McLaughlin, Katie, A. Zeanah, Charles, H. Fox, Nathan, A. and Nelson, Charles, A (2012). Attachment security as a mechanism linking foster care placement to improved mental health outcomes in previously institutionalized children, *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, ss. 46-55.

Niss, Gunilla & Söderström, Anna-Karin (2006). *Små barn i förskolan: den viktiga vardagen och läroplanen*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Person, Gustavsson. (2016). Omsorg-kärlek, medkänsla och noggrannhet. I Riddersporre, Bim & Bruce, Barbro (red.). *Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur, ss. 15-30.

Roos, Carin (2014). Att berätta om små - att göra en minietnografisk studie. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Rubinstein Reich, Lena, Tallberg Broman, Ingegerd & Vallberg Roth, Ann-Christine (2017). *Professionell yrkesutövning i förskola: kontinuitet och förändring*. Upplaga 1:1 Lund: Studentlitteratur

Thurén, Torsten (2008). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Enskede: TPB

Trost, Jan (2010). *Kvalitative intervjuer*. Johanneshov: TPB

BILAGA 1

Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter, Emma Carlsson och Elisabeth Nyberg, som studerar vid förskolläraryrket för yrkesverksamma vid Högskolan i Borås. Under vårterminen 2018 kommer vi att skriva ett examensarbete där syftet med studien är att skapa en större uppfattning om förskollärares erfarenheter av att arbeta med små barns anknytning i förskolan. För att kunna genomföra vår undersökning behöver vi intervjua ett antal förskollärare.

Intervjun kommer att föras som en semistrukturerad intervju med tretton frågor med förhoppning om att kunna ställa följdfrågor och få givande svar, intervjun kommer att ta 30-45 minuter. Vi önskar också att få göra ljudinspelning under intervjun för att inte missa viktig information som framkommer under intervjutillfället.

Det är viktigt att du som förskollärare vet att vi i vår undersökning utgår ifrån de forskningsetiska principerna, vilket innebär att:

- Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet, så att inga obehöriga kan ta del av dem.
- De uppgifter som framkommer i undersökningen används enbart för denna studie.
- Alla uppgifter kring deltagarna i undersökningen kommer att vara konfidentiella. Namnen på deltagande förskollärare och förskolor kommer att fingeras så att allas identiteter skyddas.
- Undersökningen är frivillig och det går när som helst att avbryta deltagandet.

Vi är glada och tacksamma om du ställer upp i vår studie, vilket kommer ge vår studie en god kvalitet. Vid frågor och funderingar hör gärna av er till oss.

Med vänlig hälsning

Emma Carlsson

Mobil: xxx-xxx xx xx

Mail: xxxxxxxxxxxxxx

Elisabeth Nyberg

Mobil: xxx-xxx xx xx

Mail: xxxxxxxxxxxxxx

Handledare: Anita Eriksson

Mail: xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

BILAGA 2

Intervjufrågor

Under vilka år gick du din förskollärare utbildning?

Hur många års erfarenhet har du av att arbeta med små barn?

Vad tänker du att ordet anknytning handlar om?

Vilka olika anknytningsmönster möter du som förskollärare hos barn?

Vilka möjligheter respektive hinder/svårigheter kan uppkomma vid anknytning mellan förskollärare och barn på din avdelning/förskola?

Hur upplever du att barn reagerar i samband med hämtning och lämning på förskolan?

Hur skulle du beskriva att förskollärarna arbetar med anknytning på din avdelning/förskola?

Vilka möjligheter respektive hinder/svårigheter kan uppkomma vid anknytning mellan förskollärare och barn på din avdelning/förskola?

Upplever du att förmågan att knyta an skiljer sig mellan pojkar och flickor?

Kan du berätta hur inskolningen går till på den avdelning där du arbetar?

Vilka strategier använder du dig av för att knyta an till barnet vid inskolning?

Vilka tillvägagångssätt upplever du att barn använder för att knyta an till förskollärarna?

Hur ser du på föräldrars betydelse och roll när det gäller barns anknytning i samband med inskolningen?

	<p>de arbetar med små barns anknytning?</p> <ul style="list-style-type: none"> Vilka typ av inskolning använder sig förskollärarna av? 	<p>hinder/svårigheter kan uppkomma vid anknytning mellan förskollärare och barn på din avdelning/förskola?</p> <p>Upplever du att förmågan att knyta an skiljer sig mellan pojkar och flickor?</p> <p>Kan du berätta hur inskolningen går till på den avdelning där du arbetar?</p> <p>Vilka strategier använder du dig av för att knyta an till barnet vid inskolning?</p> <p>Vilka tillvägagångssätt upplever du att barn använder för att knyta an till förskollärarna?</p> <p>Hur ser du på föräldrars betydelse och roll när det gäller barns anknytning i samband med inskolningen?</p>
--	---	---

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se